

Peilbesluit
De Blankaart
VMM & Zuidijzerpolder
Ontwerp Peilbesluit

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

VLM

Opdrachtgever

VMM
Dokter de Moorstraat 24-26
9300 Aalst

Zuidijzerpolder
Zwartestraat 7
8647 Lo-Reninge

Opdrachthouder

Antea Belgium nv
Roderveldlaan 1
2600 Antwerpen
T: +32(0)3 221 55 00
www.anteagroup.be
BTW: BE 414.321.939
RPR Antwerpen 0414.321.939
IBAN: BE81 4062 0904 6124
BIC: KREDBEBB
Antea Group is gecertificeerd volgens ISO9001

Identificatienummer

489062_Blankaart_ontwerp_peilbesluit_v7.docx

Projectmedewerkers/auteurs

Joni Schwaenen, Senior Advisor
Cedric Vervaet, MER-coördinator

Datum

23 april 2026

Status/ revisie

6.0

Vrijgave

Dirk Vandenbussche, Process
Manager

Inleiding en leeswijzer	3
1 Toelichting bij het besluit	5
1.1.1 Begrenzing gebied	5
a) Beschrijving van het gebied	6
b) Verbindingen met de bevaarbare waterlopen	10
c) Wetgeving van toepassing in het gebied	12
1.1.2 De relevante wetgeving in het gebied (ruimtelijke bestemmingen)	12
1.1.2.1 Gewestplan	12
1.1.2.2 Ruimtelijke Uitvoeringsplannen	13
1.1.2.3 Natura 2000, Ramsar en VEN-IVON	15
d) Geïdentificeerde behoeften	18
1.1.3 Natuur	18
1.1.4 Landbouw	22
1.1.5 Drinkwaterwinning	28
1.1.6 Waterveiligheid	29
2 Peilafspraken	34
2.1 Peilregelingen	34
2.1.1 Peilzone 1 Blankaartvijver	34
2.1.2 Peilzone 2 Woumen- en Merkembroek	36
2.1.3 Peilzone 3 Engelendelft	37
2.1.4 Peilzone 4 Binnengebied winterdijk	37
2.1.5 Peilzone 5 Walevaart	38
2.2 Peilinstellingen constructies	39
2.2.1 Peilzone 1 Blankaartvijver (Instelling dubbele stuw Stenensluisvaart)	39
2.2.2 Peilzone 2 Woumen- en Merkembroek (Instelling Pompgemaal Blankaart)	41
2.2.3 Peilzone 3 Engelendelft (Instelling Pompgemaal Engelendelft)	43
2.2.4 Peilzone 4 Binnendijks winterdijk (Instelling noodpompen op winterdijk)	45
2.2.5 Peilzone 5 Walevaart (Instelling van balkenstuw)	46
2.2.6 Afwijkingen	47
e) Meetpunten in het gebied	48
3 Aanpassingen ten opzichte van vorig peilbesluit	49
4 Peilkaart en begrenzing van het gebied	50
4.1.1 Peilkaart Winterpeil	50
4.1.2 Peilkaart Zomerpeil	51
5 Knelpunten en Actieplan	52
5.1 Overzicht van knelpunten	52
5.2 Actieplan	53
6 Timing peilregelingen	54
7 Kwaliteitsbeoordeling	56
a) Plan-M.E.R.-screening	56
b) Passende beoordeling	56

Inleiding en leeswijzer

De Vlaamse Regering keurde een uitvoeringsbesluit goed over peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten. Het instrument voorziet in een procedure om peilregelingen uit te werken en juridisch te verankeren. Zo wordt verdroging aangepakt en wordt het water zoveel mogelijk vastgehouden volgens de noden in een gebied.

Dit ontwerp peilbesluit werd opgesteld naar aanleiding van de uitvoering van het besluit van de Vlaamse regering over het peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten van 5 mei 2023. Via een ministerieel besluit van 27 oktober 2023 werden 26 prioritaire gebieden voor de opmaak van peilbesluiten aangeduid. De Blankaart werd hierbij aangeduid. Concreet betekent dit dat de waterbeheerders binnen een termijn van 2 jaar na de aanduiding een ontwerp van peilbesluit moeten voorleggen aan de minister. De mogelijkheid werd voorzien om hiervoor een gemotiveerd uitstel aan te vragen. Voor de Blankaart is dit uitstel aangevraagd. In het peilbesluit worden de afspraken rond het peilbeheer geconcretiseerd. Deze zijn gebaseerd op de behoeften zoals omschreven in de Oriëntatienota die opgemaakt werd in nauwe samenspraak met de stuurgroep Blankaart. Zo werd met input vanuit verschillende stakeholders en bronnen een ontwerp-peilbesluit uitgewerkt.

De voorgestelde peilen kunnen opgevolgd en geëvalueerd worden via de aanwezige meetpunten. Per peilzone worden peilregelingen geformuleerd op basis van de behoeftes. Bovendien worden in het peilbesluit ook de instellingen van de regelbare constructies (stuwen/pompen) in het doelgebied vastgelegd om de beoogde streefpeilen te realiseren. Hierbij wordt ruimte voorzien voor de nodige flexibiliteit zodat ingespeeld kan worden op droge en natte periodes.

In het ontwerp-peilbesluit kunnen ook redenen staan voor het afwijken van bepaalde peilen, randvoorwaarden die moeten worden ingevuld alvorens het peilbesluit in werking kan treden en een actieplan om in de toekomst de beoogde peilen te kunnen realiseren.

Elke zes jaar moet een evaluatie van het peilbesluit uitgevoerd worden om wijzigende omstandigheden of voortschrijdend inzicht mee te kunnen nemen. De stuurgroep zal tweejaarlijks een evaluatie uitvoeren waarbij de impact de peilregeling op landbouw en natuur geëvalueerd wordt.

Het peilbesluit voor de Blankaart wordt in nauwe samenhang met de uitwerking van fase III van het natuurinrichtingsproject opgemaakt. Voor fase 1 en 2 van het natuurinrichtingsproject werd een overeenkomst peilbeheer opgemaakt. Voor fase 3 wordt logischerwijze gebruik gemaakt van het instrument peilbeheer.

Conform het uitvoeringsbesluit moet een peilbesluit het volgende omvatten:

- een toelichting bij het peilbesluit
 - een overzicht van de onbevaarbare waterlopen en de grachten in het gebied én de regelbare en vaste constructies op de voormelde waterlopen en grachten en inrichtings- en beheermaatregelen die de waterbeheerder kan inzetten om de peilregeling te realiseren;
 - een overzicht van de verbindingen met de bevaarbare waterwegen;
 - de wetgeving die voor het peilbeheer in het gebied in kwestie relevant is, en de wijze waarop daarmee is omgegaan;
 - de geïdentificeerde behoeften, vermeld in artikel 26/1, § 2, van dit besluit, waarmee in het gebied rekening moet worden gehouden;
 - de meetpunten die in het gebied aanwezig zijn of aangebracht worden om de peilregeling te monitoren
- ontwerp van peilregeling
 - peilregeling per peilzone
 - toelichting bij peilregeling:
 - een grondige motivering van de peilregeling, waarbij rekening gehouden wordt met de verschillende belangen in het gebied;
 - de peilinstellingen voor de regelbare constructies die ingezet worden om de peilregeling te realiseren
- aanpassingen ten op zichte van het vorige besluit
- een peilkaart
- overzicht van de knelpunten die met de bestaande inrichting van het gebied of met de bestaande regelbare constructies niet of niet volledig opgelost kunnen worden
- een actieplan om de knelpunten te remediëren, met daarin de maatregelen die daarvoor nodig zijn, de vermelding welke waterbeheerder of andere instantie de voormelde maatregelen neemt en binnen welke termijn dat gebeurt
- kwaliteitsbeoordeling (plan-mer, passende beoordeling, Natuurtoets,...)

a) **Beschrijving van het gebied**

Onbevaarbare waterlopen en grachten

Het peilbesluit wordt opgemaakt voor de onbevaarbare waterlopen en grachten binnen de begrenzing van het gebied. Gezien het besluit van de Vlaamse regering omtrent peilbeheer zijn oorsprong vindt in de wet op de onbevaarbare waterlopen, vallen de bevaarbare waterlopen hier per definitie niet onder. Op Figuur 2 staan de onbevaarbare waterlopen en grachten aangeduid die onder het toepassingsgebied van het toekomstig peilbesluit komen te liggen. Bovendien zijn er enkele belangrijke grachten in het gebied die op heden nog niet als publieke grachten zijn aangeduid. Ze zijn onder meer van belang voor de peilregeling van het Binnengebied.

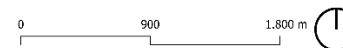
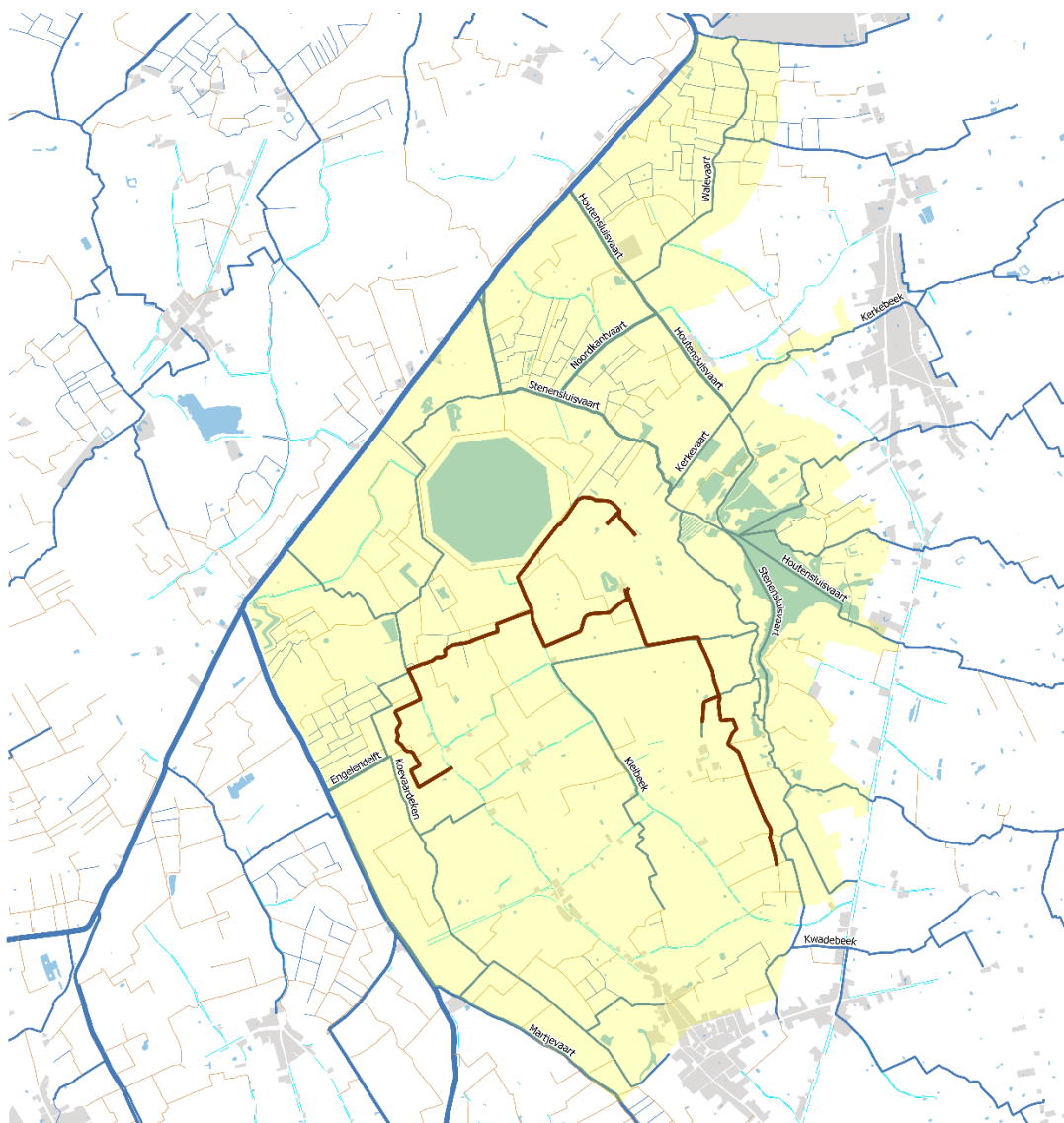
De geklasseerde onbevaarbare waterlopen waarop het peilbesluit van toepassing is zijn:

Waterlopen categorie 1: Stenensluisvaart, Houtensluisvaart, Noordkantvaart

Waterlopen categorie 2: Kerkebeek, Kerkevaart, Houtensluisvaart, Velkelokerbeek, Stenenmolenbeek, Steenbeek, Ronebeek, Grote Kleibeek, Kleine Kleibeek, Walevaart, , Engelendelft, Kwadebeek, Schavinkbeek, Koevaardeken, Vossenholbeek, Separaatgracht

Andere, ongeklasseerde grachten gevat door het peilbesluit worden mee in onderstaande figuur aangegeven.

Specifieke aandacht vergt **het ringkanaal (publieke gracht WY.6.1.1.)** rond het spaarbekken. Deze ringgracht is zeer belangrijk voor de inname van ruw water.

Figuur 2: De begrenzing van het peilgebied in het geel. Het peilbesluit heeft geen juridische waarde op alles wat erbuiten ligt, noch op de bevaarbare kanalen of de IJzer.

Legende

Blankaart

Peilbesluit

Peilbesluit_grens

dijk

Water

VHA waterloop per categorie Blankaart

Bevaarbaar

Geklasseerd, eerste categorie

Geklasseerd, tweede categorie

Niet geklasseerd

Publieke gracht

grachten

Waterviakken

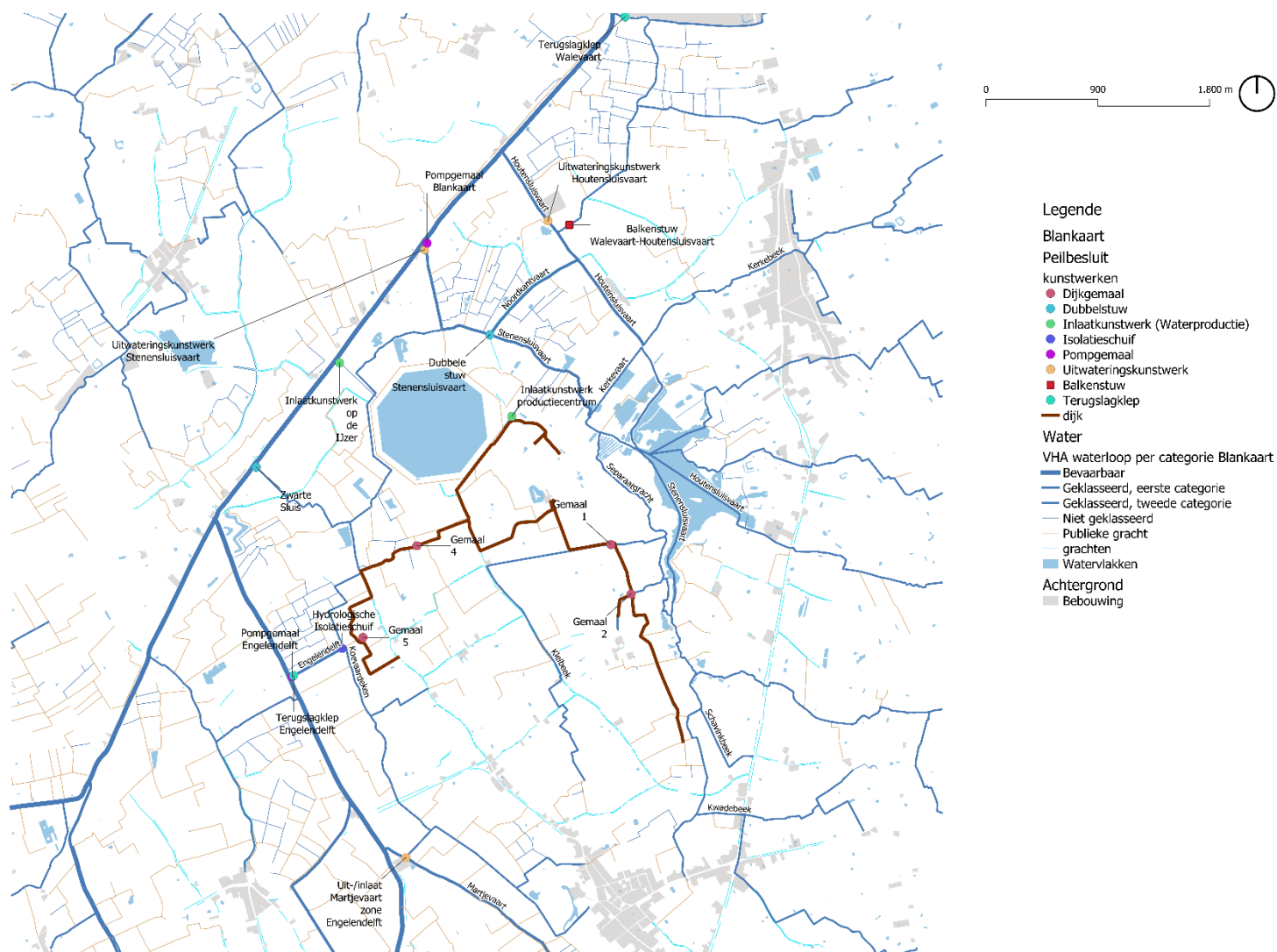
Achtergrond

Bebouwing

Aanwezige regelbare constructies en vaste constructies

Om het peil op waterlopen grachten te kunnen regelen is infrastructuur nodig. Hieronder volgt een oplistings van de voornaamste kunstwerken die reeds aanwezig zijn en invloed hebben op het peil in het gebied. De locatie van deze constructies wordt weergegeven in Figuur 3.

- Pompgemaal Blankaart (2 x 2 m³/s) op de Stenensluisvaart 1° categorie
- Pompgemaal Engelandelft (1 x 0,4 m³/s) op de Engelandelft 1° categorie
- Stuw Stenensluisvaart op Stenensluisvaart 1° categorie
- Hydrologische isolatie-schuif op de Engelandelft 1° categorie (inclusief terugslagklep)
- Een terugslagklep op de Engelandelft aan de IJzer (Zwarte Sluis)
- Terugslagkleppen op de waterlopen bij doorsteek van de dijk van het binnengebied
 - Kleibeek (WY.6.2)
 - WY.6.3
 - WY.6.4.A
- Inlaatkunstwerk watercaptatie waterproductiecentrum “De Blankaart” op publieke gracht **WY.6.1.1.**
- Balkenstuw tussen Walevaart en Houtensluisvaart (**passief**)
- Kleppen ter hoogte van de omleidingsweg naar Diksmuide
- Klepstuw Houtensluisvaart
- Pompgemaaltjes Blankaarddijk:
 - Pompgemaal t.h.v. Kleibeek: 5 pompen van 60 L/s (gemaal 1 - figuur 3)
 - Pompgemaal t.h.v. Kleine Kleibeek: 2 pompen van 60 L/s (gemaal 2 - figuur 3)
 - Pompgemaal t.h.v. Oostbroekstraat: 2 pompen van 60 L/s (gemaal 4 - figuur 3)
 - Pompgemaal t.h.v. Westbroekstraat: 1 pomp van 60 L/s (gemaal 5 - figuur 3)
- Gronddam tussen Kerkebeek en Kerkevaart

Figuur 3: Overzicht van de verschillende (regelbare) constructies in het gebied van de Blankaart.

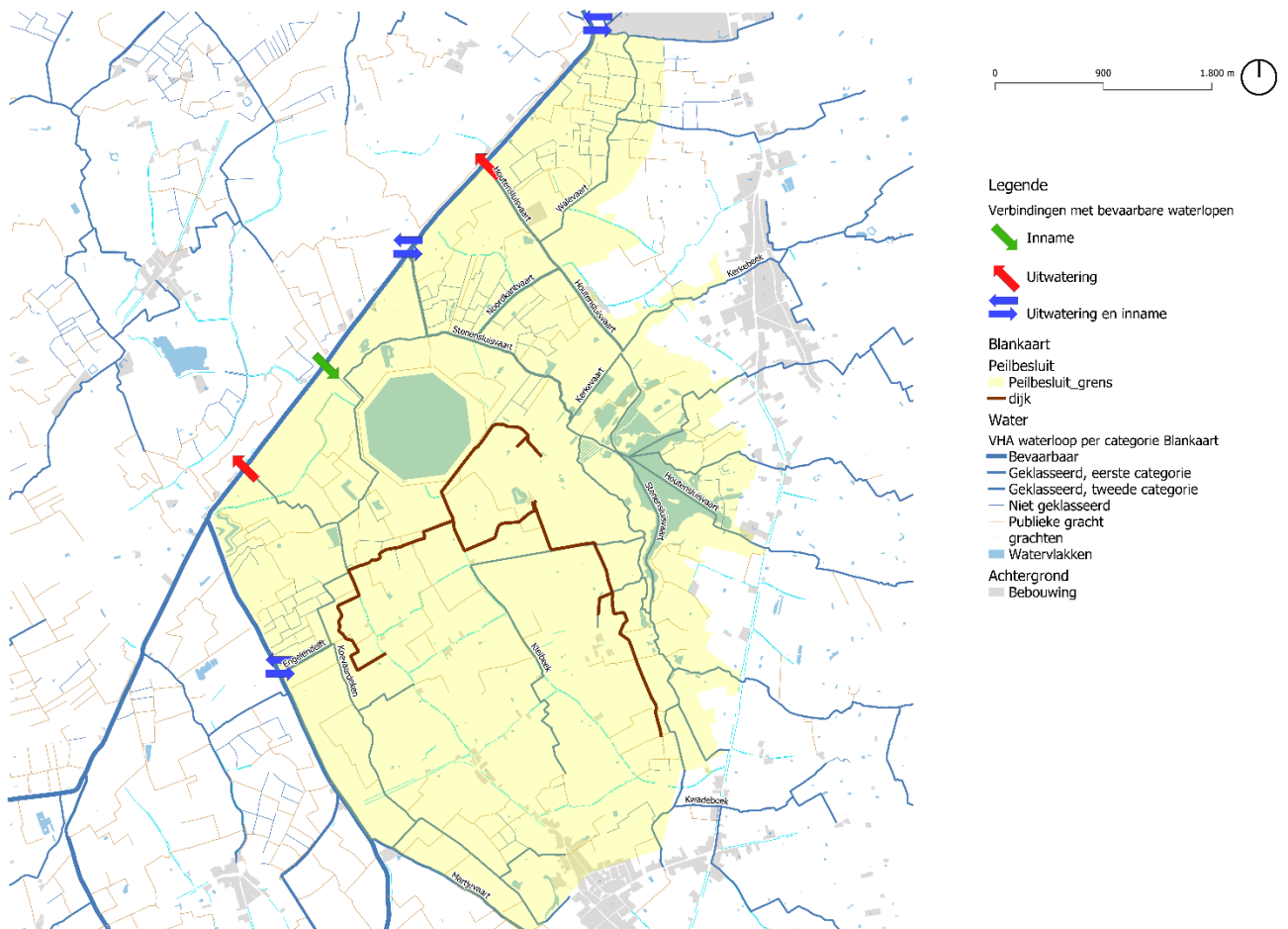
Inrichtings- en beheermaatregelen

In het gebied werden al veel inrichtingsmaatregelen genomen om het beoogde peilbeheer te realiseren. De belangrijkste zijn de verhoging van de pompcapaciteit van het pompgemaal op de Stenensluisvaart, de realisatie van pompgemaal Engelendelft, de realisatie van de fijngeregelde stuw op de Stenensluisvaart en de schuifconstructie op de Engelendelft. Daarnaast werden ook heel wat inrichtingswerken gerealiseerd in functie van moerasherstel in uitvoering van het natuurinrichtingsproject.

Nieuwe grote constructies zijn niet aan de orde. Het is wel aangewezen om na te gaan of in het binnengebied het grachtenstelsel verder ingericht kan worden in functie van het beter vasthouden van water om droogte in zomerperiodes te vermijden zonder dat dit voor natschade veroorzaakt. Door het water beter vast te houden kan in droge periodes de nood aan onttrekkingen uit de waterlopen voorkomen worden.

b) Verbindingen met de bevaarbare waterlopen

In het peilgebied zijn enkele verbindingen aanwezig met bevaarbare waterlopen. In het geval van de Blankaart is dit voornamelijk met de IJzer en met het kanaal Ieper-IJzer.

Figuur 4 Overzicht van de connecties met de bevaarbare waterlopen en in welke richting het water kan stromen.

- Uitwateringskunstwerk op de Stenensluisvaart (IJzer) met mogelijkheid tot inname water
- Uitwateringskunstwerk op de Engelendelft (kanaal Ieper-IJzer) met mogelijkheid tot inname water
- Terugslagklep op de Engelendelft aan de IJzer
- Sluis aan Koevaardeken op IJzer (Zwarte Sluis)
- Terugslagklep bij monding Walevaart naar de IJzer (**passief**)
- Inlaatkunstwerk watercaptatie waterproductiecentrum “De Blankaart” op de IJzer
- Terugslagklep op WY.6.1.2 naar de IJzer “Zwartsluis” (**passief**)

De bevaarbare waterloop de IJzer, in het beheer van de Vlaamse waterweg NV, valt buiten het toepassingsgebied van dit peilbesluit. Bovenstaande constructies zijn constructies waarvan de instellingen het peil opwaarts in het peilgebied regelen maar geen significant effect hebben op het peil van de IJzer.

Inlaat van de IJzer via de Stenensluisvaart en vanuit het kanaal Ieper-IJzer via de Engelendelft is mogelijk.

Op de IJzer wordt een vast peil van ongeveer 3,14 mTAW beoogd. Gravitaire afvoer is bijgevolg niet mogelijk. Dit zou voor permanente overstroming zorgen en zou nefast zijn voor zowel de natuur- als landbouwdoelstellingen.

Overstroming vanuit de IJzer treedt op vanaf ongeveer 4,00 mTAW. Dit betekent dat het zinloos is om te pompen naar de IJzer of het kanaal Ieper-IJzer wanneer het peil hoger is dan 4,00 mTAW.

c) Wetgeving van toepassing in het gebied

1.1.2 De relevante wetgeving in het gebied (ruimtelijke bestemmingen)

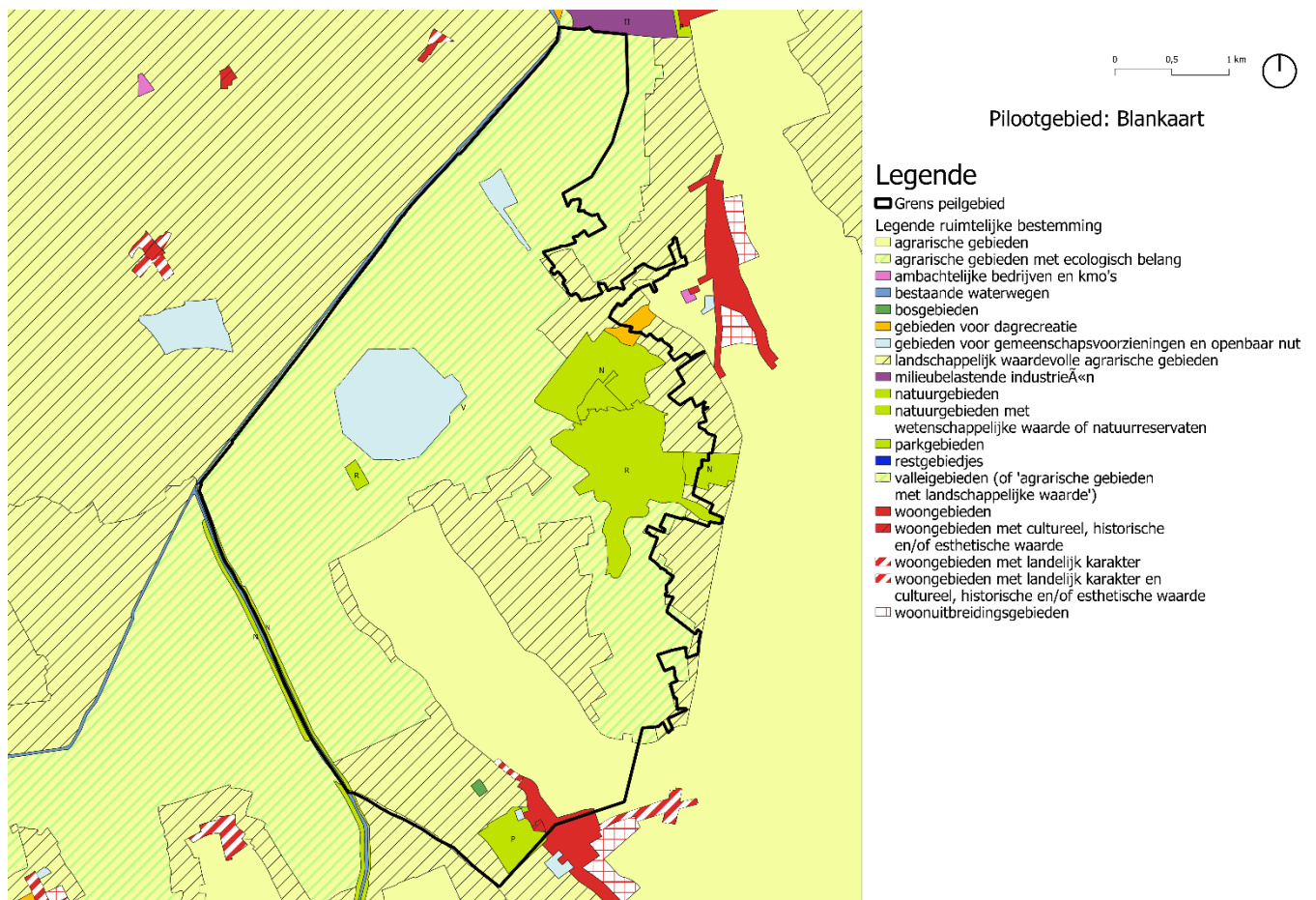
Voor het gebied De Blankaart werden in het verleden al meerdere plannen opgemaakt. Deze hadden steeds een andere uitwerking, afbakening of juridische implicaties. Tabel 1 geeft hiervan een beknopt overzicht. De belangrijkste van deze plannen worden hieronder verder beknopt toegelicht.

Tabel 1: Overzicht van de ruimtelijke plannen en gebieden aanwezig in het studiegebied.

Plan	Naam
Gewestplan(nen)	Gewestplan nr. 4 Diksmuide – Torhout (KB 05.02.1979).
Gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen	Afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur regio Kust-Polders-Westhoek Natuur- en landbouwgebieden “Blankaart - Merkembroek (KB 30.04.2009)
Provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen	Ontwerp RUP Zuidwestelijke Omleidingsweg – Diksmuide
Gewestweg	N369 (Diksmuide – Ieper)
Vogelrichtlijngebieden (SBZ-V)	De IJzervallei (BE2500831) (BVE 17/10/1988)
Erkend natuurreservaat	De Blankaart (E-003)
Vlaams natuurreservaat	IJzerbroeken (V-057)
Gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk	In het plangebied liggen enkele gebieden behorend tot het VEN. Enkele werden geselecteerd als Grote Eenheid Natuur, andere als Grote Eenheid Natuur in Ontwikkeling. Samen behoren ze tot de IJzervallei (106) (BVR 18/07/2003)
Ramsar-gebieden	Delen van het plangebied behoren tot het Ramsar-gebied de Blankaart
Drinkwatergebied	OW16_S: Stroomgebied ijzer Blankaart en Ieper
Verkavelingsvergunningen	Diksmuide 5.00/32003/930 GG 23/02/68 5.00/32003/1087 GG 25/11/99

1.1.2.1 Gewestplan

Het gewestplan, weergegeven in Figuur 5, heeft nog steeds een sterke invloed op de ruimtelijke planning maar is enkel nog van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door een ruimtelijk uitvoeringsplan. De meest recente gewestplannen dateren van 2000. Na 2000 zijn de bestemmingen van het gewestplan op vele plekken gewijzigd door de opmaak van 'ruimtelijke uitvoeringsplannen' (RUP's) – zie verder. De afbakening op het gewestplan komt daardoor niet noodzakelijk meer overeen met de geïdentificeerde noden op terrein. Dit is ook zo in het gebied van de Blankaart, waar er voor het grootste deel een GRUP is opgemaakt, ook zichtbaar op Figuur 5.

Figuur 5: Het gewestplan kaartblad Diksmuide – Torhout.

1.1.2.2 Ruimtelijke Uitvoeringsplannen

Een ruimtelijk uitvoeringsplan geeft uitvoering aan een ruimtelijk structuurplan. Het heeft een verordenende waarde voor alle overheidsbeslissingen en legt voor de in het plan opgenomen percelen onder meer vast:

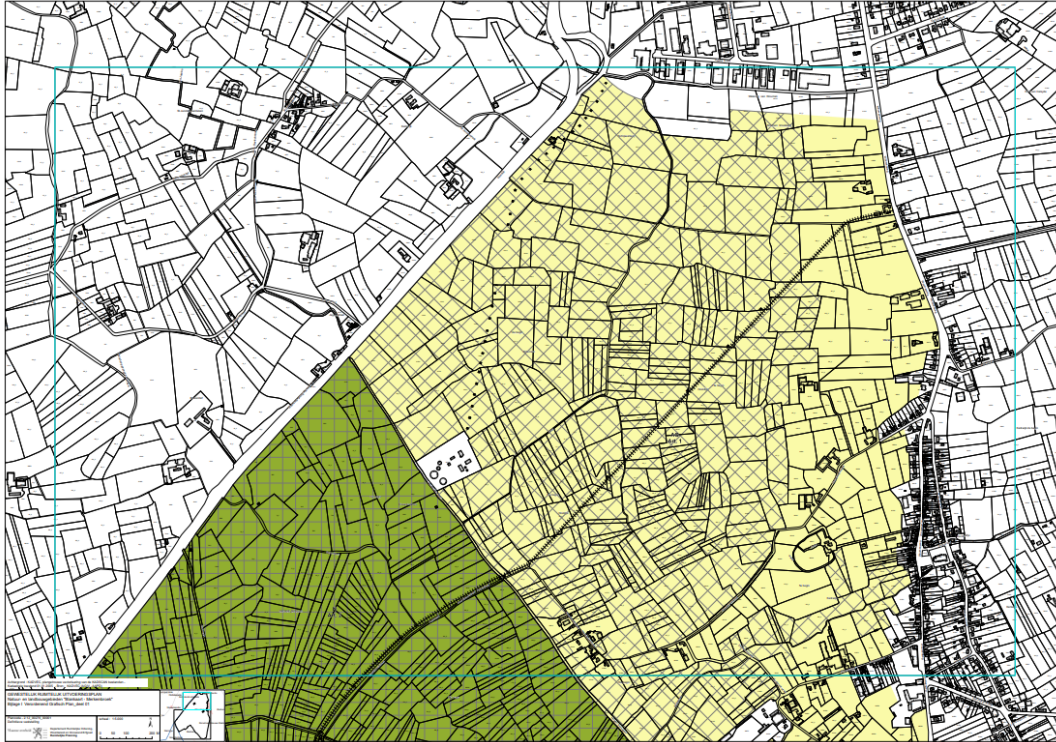
- welke activiteiten er mogen plaatsvinden,
- waar al dan niet mag worden gebouwd en aan welke stedenbouwkundige voorschriften huizen en constructies in een bepaalde zone moet voldoen,
- hoe een bepaald gebied ingericht en beheerd moet worden.

Figuur 6 geeft de bestemmingen van het voornaamste RUP voor de Blankkaart weer.

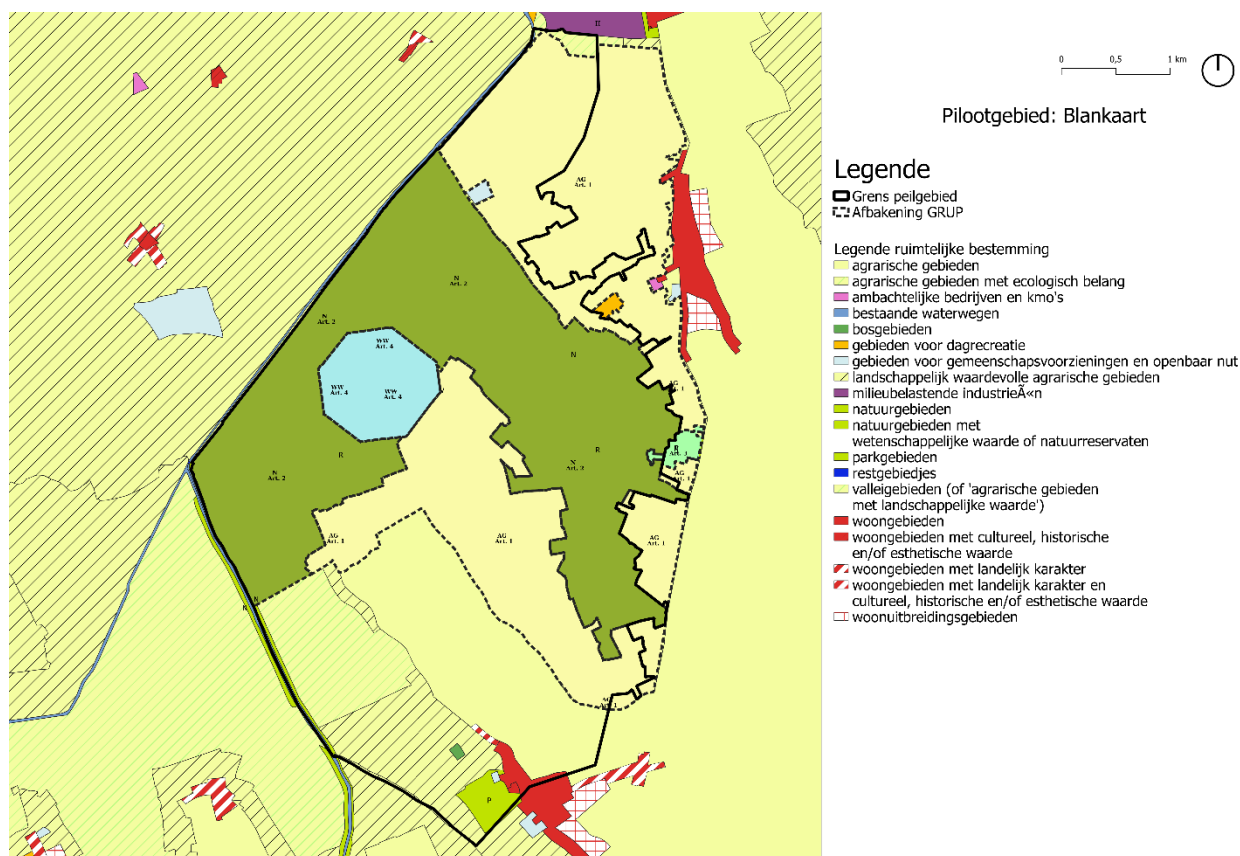
In 2009 is het gewestelijk RUP "Afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur regio Kust-Polders-Westhoek Natuur- en landbouwgebieden Blankkaart – Merkembroek" goedgekeurd en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad met daar de nieuw vastgelegde toestand in aangeduid. Daarop lag de focus vooral op het samenhouden van het gebied en het verhinderen dat de landbouw- en natuurgebieden versnipperen:

- *Het verhogen van de interne samenhang van natuurwaarden en het bufferen van de natuurwaarden.*
- *Vrijwaren van aaneengesloten landbouwgebieden.*

- *Gebied voor infrastructuur voor duurzame watervoorziening: Blankaart Waterproductiecentrum.*
- *Delen van het kasteelpark van de Blankaart krijgen een aanduiding als parkgebied.*

Figuur 6: Aanduiding van het grafisch plan van het RUP in de Blankaart, met in het groen de gebieden vastgelegd als natuur en in het geel deze voor landbouw.

Figuur 7 Samenvattende ruimtelijke kaart met het GRUP over het gewestplan weergegeven waar het niet meer van toepassing is. De zwarte omlijn is de buitengrens van het Gewestelijk RUP.

1.1.2.3 Natura 2000, Ramsar en VEN-IVON

De volgende gebieden worden samen behandeld omdat zij voor een groot deel overlappen of over dezelfde zaken handelen:

Natura 2000-gebied is een gebied dat deel uitmaakt van een Europees netwerk van gebieden die door de lidstaten van de Europese Unie werden aangewezen als Speciale Beschermingszone ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Deze gebieden zijn aangeduid om Europees beschermde habitattypes en soorten de kans te geven duurzaam te overleven en zo de Europese biodiversiteit te bewaren.

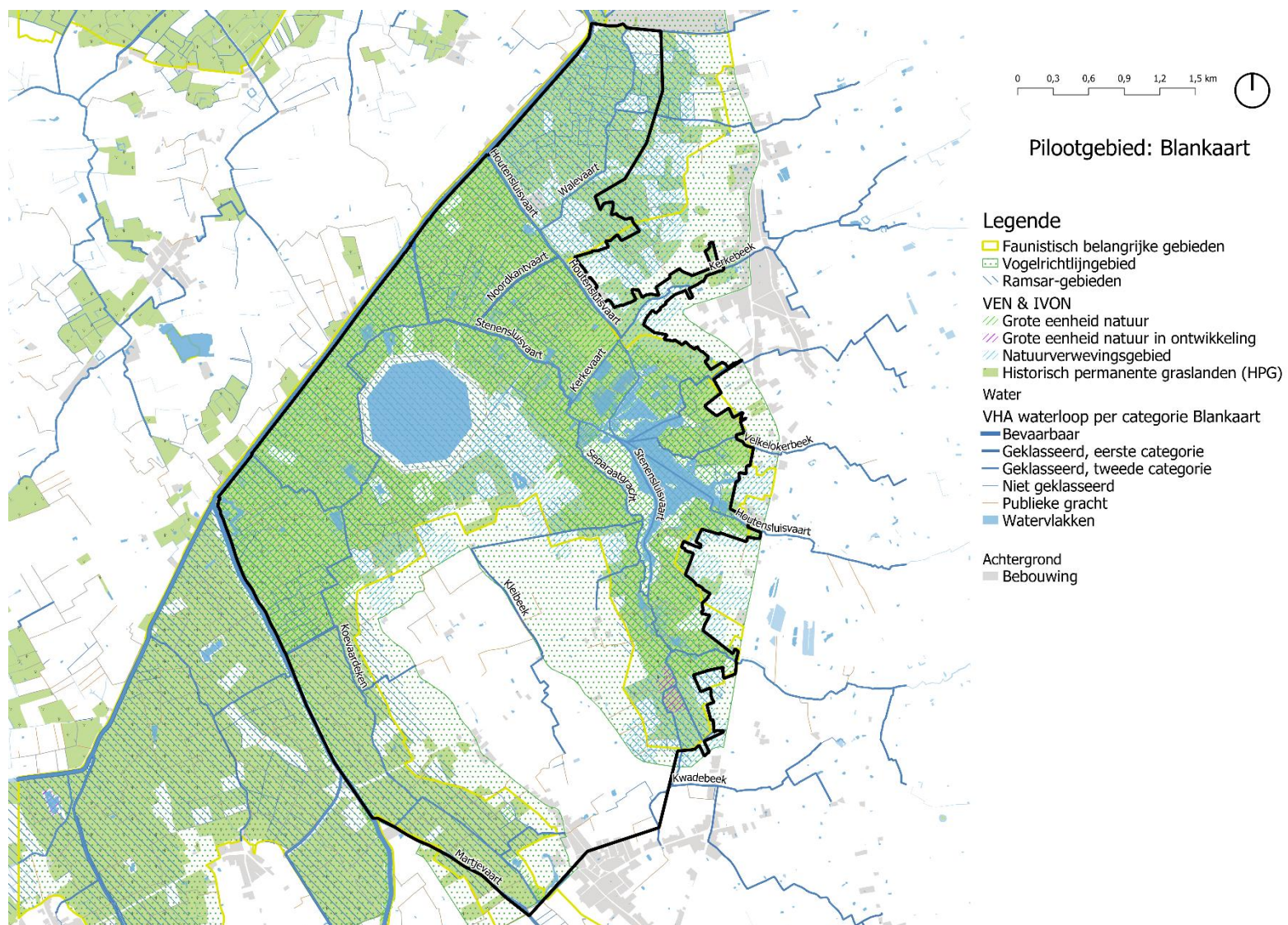
RAMSAR-gebied is een internationaal belangrijk waterrijk gebied dat bij het Koninklijk Besluit van 27/09/1984 werd aangeduid en als dusdanig erkend conform de wetland conventie die in 1971 in Ramsar (Iran) werd opgesteld en in 1975 van kracht ging en door de Vlaamse Executieve op 27/05/1987 werd gewijzigd. Het selecteren en aanduiden van een Ramsar-gebied berust op de aanwezigheid van een waterrijk gebied en de daarmee gelinkte watervogels, biodiversiteit en vispopulaties.

Het VEN vormt met zijn grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de natuurlijke structuur in Vlaanderen. Het zijn gebieden waar de natuur extra beschermd wordt en gebruikers en eigenaars bijkomende middelen en mogelijkheden krijgen om mee te bouwen aan een natuur- en mensvriendelijke omgeving. Op die manier wil het VEN de belangrijke natuurkernen veiligstellen in de toekomst.

Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurkernen wordt voorzien in de afbakening van Natuurverwevingsgebieden. Voor de verbinding van de verschillende natuurkernen

worden natuurverbindingsgebieden afgebakend. Samen vormen die gebieden het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In het IVON worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen... mogen daarbij niet in het gedrang komen.

De Blankaart is in quasi al de bovenstaand beschreven internationale en nationale beschermingszones aangeduid als een gebied van bijzondere waarde. Vandaar dat natuurontwikkeling en -bescherming hier een belangrijke plaats krijgt. Figuur 8 geeft een overzicht van deze gebieden in en rond het beoogde peilgebied. Het gros van de acties die voor natuurherstel ondernomen zijn, pasten binnen het natuurinrichtingsproject van de Vlaamse landmaatschappij (VLM) en het agentschap natuur en bos (ANB).

Figuur 8: Aanduiding van alle gebieden van verhoogde zorg in kader van Natura 2000, Ramsar, VEN, natuurverwevingsgebied en natuureservaten in en rond het beoogde peilgebied.

d) Geïdentificeerde behoeften

De behoeften worden geïdentificeerd en beschreven om een beeld te schetsen van de belangen die spelen. Zo kan duidelijk gemaakt worden welke afweging er gemaakt werd bij de uiteindelijke keuze van de peilregelingen. Door te kijken naar de behoeften wordt vaak al duidelijk waar er mogelijke oplossingen of uitdagingen liggen. De behoeften zijn een directe input voor de bepaling van het peil per peilzone.

1.1.3 Natuur

De natuurbehoeften in de Blankaart zijn duidelijk vastgelegd vanuit aangeduide zones van verhoogde bescherming – zie ook Figuur 9. Met het natuurinrichtingsproject werden reeds veel stappen gezet om de doelen te behalen. De natuurgerichte peilinstellingen hebben samen met de uitgevoerde natuurinrichtingsmaatregelen ook gezorgd voor een herstel van de natuurkwaliteit.

In het projectrapport van het natuurinrichtingsproject “De Blankaart” wordt in actie H.1.3. opgenomen dat in de derde fase het waterpeil ingesteld wordt zodat het optimaal is voor natuur, volgens de Europese vogelrichtlijn en zoals bepaald in het raamakkoord. Dit is van toepassing voor de zones Blankaart, Merkembroek en Woumenbroek én Engelandelft.

Bij de start van fase 3 wordt aan de hand van de ervaringen die opgedaan werden bij de vorige fases, het werkelijk in te stellen peil afgesproken. Aangezien het gebied in vijf peilzones is opgedeeld, zijn ook de peilregimes verschillend. Dit hangt af van de doelstellingen die zijn vastgelegd en de behoeften die in de peilzone worden aangegeven.

Peilzone 1: Blankaartvijver en Peilzone 2: Merkembroek en Woumenbroek

De doelstellingen voor natuur geformuleerd in het S-IHD rapport zijn de volgende:

- Realisatie kerngebied moerasbroedvogels
- Realisatie kerngebied/rustgebied overwinterende vogels
- Realisatie kwalitatief goed ontwikkelde hooilanden

Deze doelstellingen zijn van toepassing op een groot deel van de Peilzones 1 & 2. In peilzone 1 worden voornamelijk moerasvegetaties beoogd. In peilzone 2 is het doel voornamelijk goed ontwikkelde hooilanden als habitat voor weidevogels.

Richtinggevend worden in het rapport op basis van een advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek onderstaande peilen vermeld (alles in mTAW):

- Optimaal peil broedende weidevogels: 2,80-2,85 mTAW in voorjaar en nog eens 5 cm hoger voor kritische soorten
- Optimaal peil broedende moerasvogels: 3,15 mTAW, gravitaire afwatering naar IJzer, winterse overstromingen. Minimaal: 2,90 mTAW in het voorjaar en de vroege zomer, minstens 2,80 mTAW gedurende de ganse zomer.
- Optimaal peil steltlopers in trek- en winterperiode: 2,90-2,95 mTAW (vnl. tijdens voorjaarstrek).
- Optimaal peil grondeleenden in trek- en winterperiode: 3,00-3,05 mTAW. Een peil van 2m90 betekent een verlies van 36 ha geschikt foerageergebied t.o.v. een peil een 3m00 TAW.

Deze cijfers maken allemaal duidelijk dat voldoende hoge peilen gewenst (en noodzakelijk) zijn om de doelstellingen rond de S-IHD's voor vogels te behalen. Om een actueel beeld te krijgen van de nodige peilen werd een advies gevraagd aan INBO. In dit advies werd specifiek gevraagd naar benodigde peilen en regimes die optimaal zijn voor de natuurdoelstellingen in het gebied, in het bijzonder conform de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied.

Peilen die het INBO (Devos K. (2024)¹) voorstelt voor de peilvakken Blankaartvijver en Woumenbroek zijn:

Tabel 2: Optimale peilregelingen voor natuurbehoud in peilzone 1 en 2 uit het advies van INBO (Devos K. (2024))

Datum peilinstelling	Afslagpeil (mTAW)	Aanslagpeil (mTAW)
15 september	2,90	2,95
15 oktober	3,00	3,05
1 maart	2,90	2,95
15 maart	2,85	2,90
15 april	2,80	2,85
1 juli (geleidelijke daling)	2,70	2,75

In het S-IHD rapport² wordt duidelijk aangegeven dat er voor sommige soorten zoals de roerdomp hogere waterstanden nodig zijn om het bijkomende rietmoeras te kunnen realiseren. Voor andere soorten zoals de steltkluut wordt specifiek verwezen naar peilbeheer: ‘Voorzien van een aangepast waterpeilbeheer in de kerngebieden is essentieel voor de instandhouding van pioniervegetaties.’

Tabel 3 Aantal broedparen/territoria van een aantal Europese beschermde en/of bedreigde vogelsoorten tijdens verschillende periodes, met indicatieve trendrichting tijdens de gefaseerde waterpeilverhoging en toetsing aan de lokale instandhoudingsdoelen en/of streefwaarden in betreffende SBP's, die evenwel betrekking hebben op de volledige IJzerbroeken en Handzamevallei (= SBZ IJzervallei) (Bron: Devos K. (2024))

Soort	2000-2002	2007-2008	2017-2018	2021-2023	Trend fase 0 naar fase 1	Trend fase 1 naar fase 2	S-IHD (2022) en/of SBP
	o-situatie	o-situatie	fase1	fase 2			
<i>Bijlage I Vogelrichtlijn</i>							
Kwartelkoning	0-5	0	0	0-1	Afname	Geen verandering	Een duurzame populatie van 23 broedparen
Porseleinhoen	0-17	0	2-7	1-5	Fluctuerend	Stabiel/fluctuerend	Gemiddeld 10 broedparen over de laatste 5 jaar.
Steltkluut	0	0	9-14	9-51	Toename	Toename	Behoud actuele populatie (0-2 paar)
Kluut	0	0	11-15	9-11	Toename	Stabiel/lichte afname	Geen populatiedoelstelling
Visdief	0	0	0	1	Geen verandering	nieuw	Geen populatiedoelstelling
Ooievaar	0	0	0	1	Geen verandering	nieuw	Geen populatiedoelstelling
Lepelaar	0	0	5-6	14-15	Toename	Toename	Behoud actuele populatie (3-4 paar)
Roerdomp	0	0	0-1	5-6	Geen/weinig verandering	Toename	2 broedparen
Woudaapje	0	0	0	0	Geen verandering	Geen verandering	Geen populatiedoelstelling
Kleine Zilverreiger	0	0	0	3-4	Toename	Toename	Minstens behoud van de huidige broedpopulatie (1-2 bp)
Bruine Kiekendief	5-6	5	9-11	9-13	Toename	Stabiel	Toename tot een stabiele populatie van 10 paren
Zeearend	0	0	0	0-1	Geen verandering	nieuw	Geen populatiedoelstelling
Blauwborst	15-20	20-25	79	50-55	Toename	Afname	Ontwikkeling van een kernpopulatie van >= 60 paren
Ijsvogel	0-1	0-1	3	1-3	Toename	Stabiel/fluctuerend	Minstens behoud actuele populatie (1-3 bp)
<i>Rode Lijst-soorten* / SBP soorten</i>							
Grutto	10	23-25	26	40-54	Toename	Toename	125 broedparen
Wulp	1-2	13-14	23	25-28	Toename	Stabiel	60 broedparen
Kievit	75-85	100-115	61	80-85	Afname	Toename	
Tureluur	1-3	0-1	5	5-10	Toename	Toename	
Snor	4-5	< 5	17	11-16	Toename	Stabiel/fluctuerend	
Grote Karekiet	0	0	0	0-2	Geen verandering	Geen/weinig verandering	
Paapje	1-2	0	0	0	Afname	Geen verandering	
Grauwe Gors	25-30	0	0	0-1	Afname	Geen verandering	
Zomertaling	12-13	ca. 5	10	10-11	Stabiel/fluctuerend	Stabiel	
Graspieper	20-25	?	2	1-3	Afname	Geen verandering	

* categorieën Ernstig bedreigd en Bedreigd

¹ Devos K. (2024). Advies over het peilbeheer in het Blankaartgebied (Woumen-Merkem) in functie van doelstellingen m.b.t. avifauna. Adviezen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Nr. INBO.A.4833. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

² Rapport 37 instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones SBZ-V 'BE2500831 – IJzervallei'

Er is in het kader van het raamakkoord en het natuurinrichtingsproject geen specifiek monitoringproject opgestart om de relatie tussen het vogelbestand en waterpeilen in detail op te volgen en te analyseren. Voor een evaluatie van de verhoging van de waterpeilen wordt beroep gedaan op gestandaardiseerde tellingen van broedvogels en overwinterende watervogels die in het kader van andere INBO-projecten worden uitgevoerd.

Daaruit kunnen de volgende tendensen worden waargenomen. Algemeen is er bij veel vogelsoorten een duidelijk positieve respons vast te stellen op de uitgevoerde maatregelen en waterpeilverhogingen van fase 1 en fase 2. Bij een aantal broedvogelsoorten zien we die respons reeds optreden in fase 1 van de waterpeilverhoging (bv. kluut, bruine kiekendief, snor) (Tabel 3), bij andere soorten vooral in fase 2 (bv. roerdomp en grutto). Het is wel belangrijk om in gedachten te houden dat het hier om een gecombineerd effect gaat van uitgevoerde inrichtingsmaatregelen (met o.a. lokale afgravingen), een voortschrijdend aankoopbeleid (met extensivering van landbouwgebruik) en waterpeilverhogingen. Ook externe factoren en populatieontwikkelingen op hoger niveau spelen een rol, maar algemeen gezien kan gesteld worden dat de toename bij de meeste soorten kan toegeschreven worden aan de realisatie van het natuurinrichtingsproject, met inbegrip van de waterpeilverhoging (Devos K. (2024)).

Los van de inspanningen die in het natuurinrichtingsproject zijn gebeurd naar de aanleg van infrastructuur en het bestendigen van de bestemmingen in een GRUP is er natuurlijk de klimaatcomponent. Het is duidelijk dat de laatste jaren de streefpeilen (2.70 mTAW in de zomer) niet gehaald worden, een probleem dat zich vaak al vanaf het voorjaar en zeker in de periode mei-juni stelt. Het halen van deze ondergrens is primordiaal voor de natuurdoelen, zeker tijdens het paai- en broedseizoen van de aanwezige soorten. Deze loopt algemeen van ca. einde maart tot eind juni.

Het zoveel mogelijk vermijden van waterschaarste en droogte voor natuur is een belangrijke voorwaarde voor de natuurdoelen in het gebied. Vooral het feit dat de peilen te laag zijn in april/mei voor de broedende vogels (zie boven) is een probleem. Op dat moment is het van het grootste belang dat er voldoende geschikte habitats zijn om nesten te bouwen.

Peilzone 3: Engelandelft

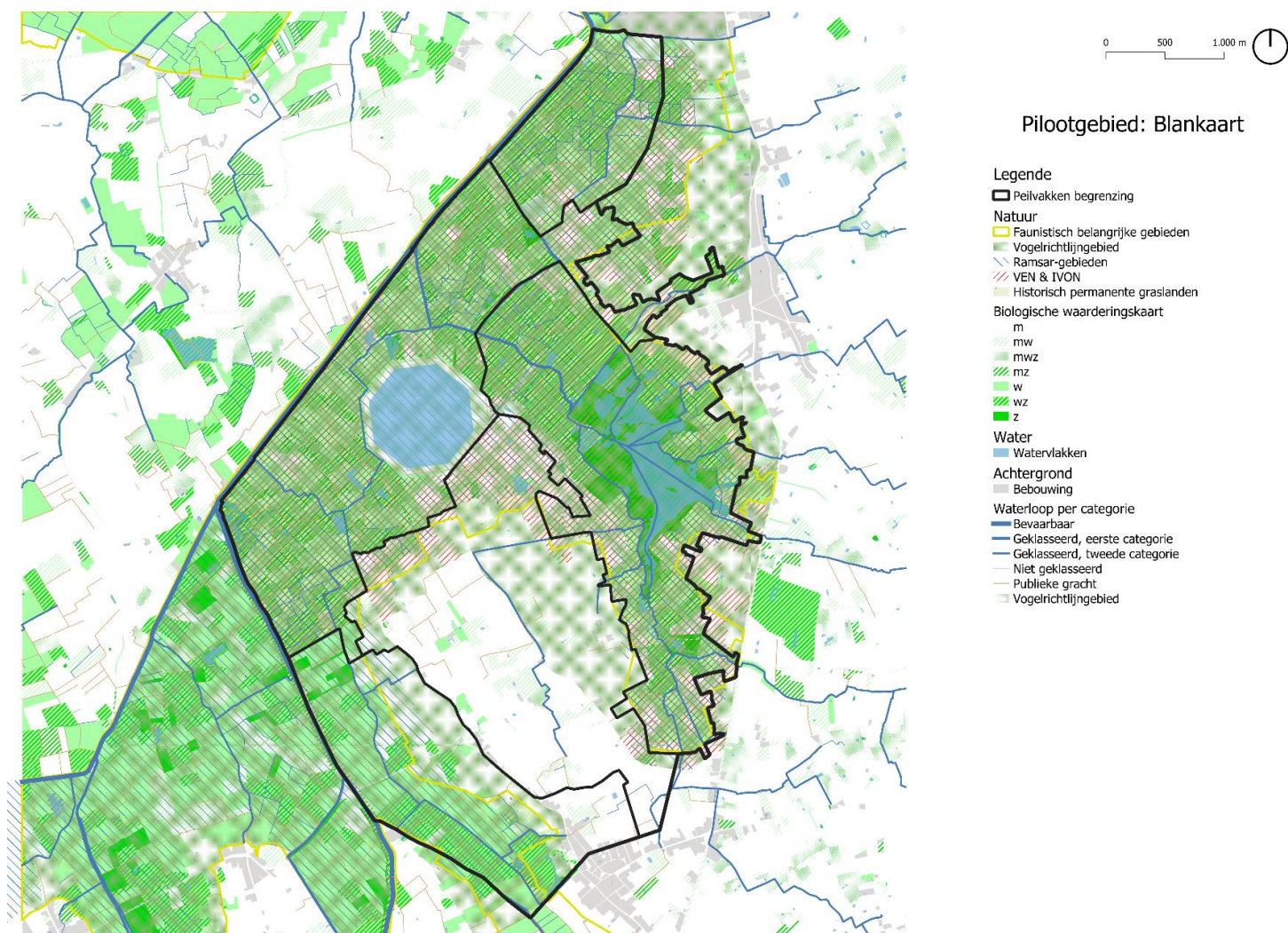
Het stroomgebied van de Engelandelft is gelegen in Vogelrichtlijngebied en vooral van belang voor overwinterende watervogels. De zone is hydrologisch geïsoleerd en er kan dus een apart regime worden opgelegd in deze peilzone. Voor de natuur is het voornamelijk van belang dat het valleigebied van de Engelandelft in de winter nat genoeg is om overwinterende steltlopers en watervogels te kunnen laten overwinteren of doortrekken. Daarom zijn winteroverstromingen in dit gebied noodzakelijk voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. In de zomer ligt de focus dan weer eerder op landbouw.

Peilzone 4: Binnengebied

In het Binnengebied blijft de focus liggen op landbouw. In dit gebied zijn er geen specifieke natuurdoelen die een specifiek peil vereisen.

Peilzone 5: Walevaart

De peilzone Walevaart is gelegen in Vogelrichtlijngebied en natuurverwevingsgebied én is qua doelstellingen sterk vergelijkbaar met peilzone 3.

Figuur 9: Kaart met de natuurdoelstellingen en waarderingen.

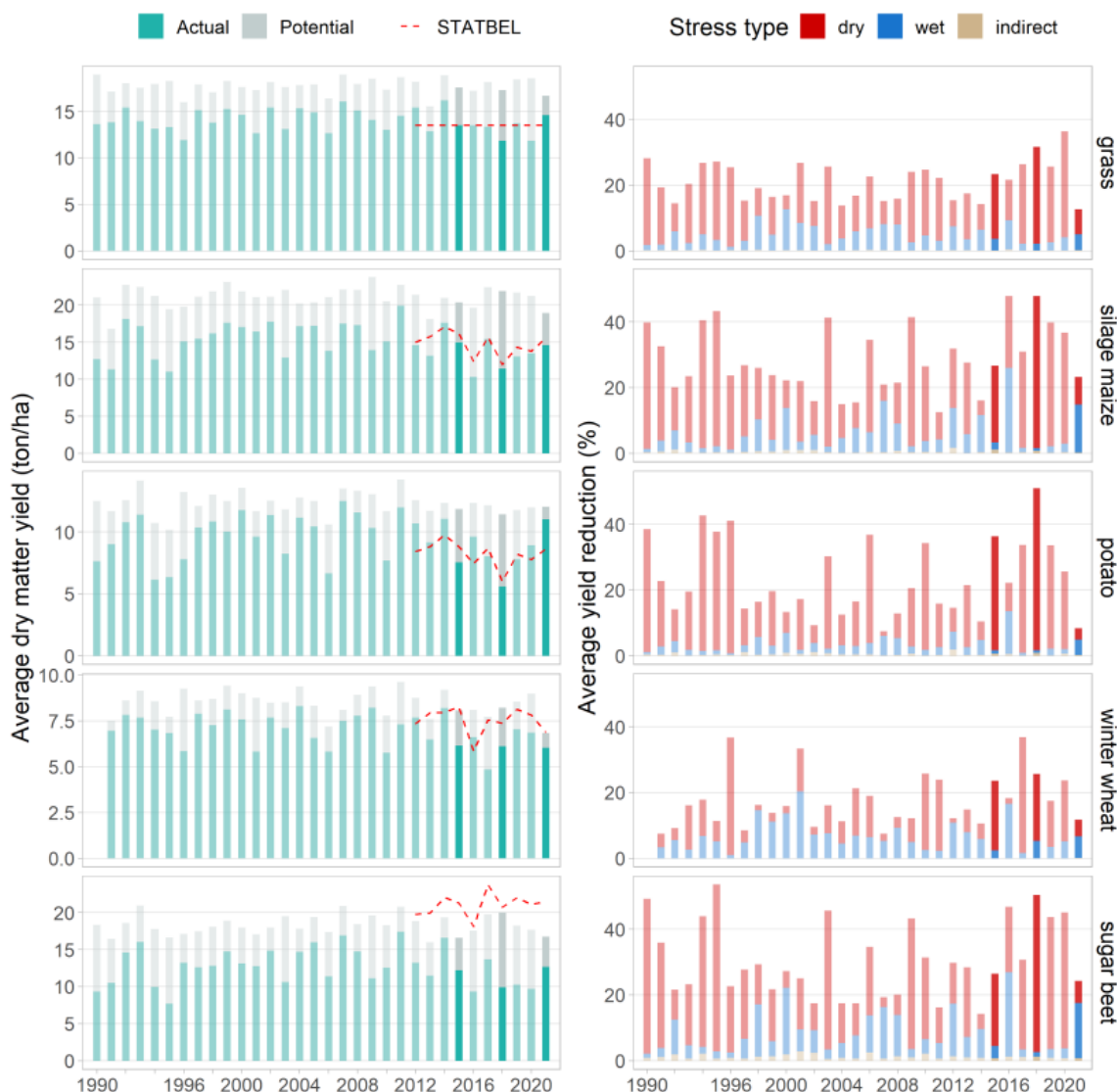
1.1.4 Landbouw

In de peilzones Engelandelft, Binnengebied en Walevaart is landbouw de belangrijkste vorm van landgebruik, maar ook in de natuurzones (broekgebieden) blijft landbouw belangrijk in samenhang met de beoogde natuurdoelstellingen. Zie Figuur 12 voor de landbouwgebruikspercelenkaart. Naast het blijvend realiseren van een optimaal peil in functie van de landbouwdoelstellingen in de peilzones Engelandelft, Binnengebied en Walevaart, is het belangrijk ook te bekijken hoe en waar water langer vastgehouden wordt. Zo kunnen de droge periodes in voornamelijk voorjaar en zomer beter opgevangen worden. In de zomer is de voorkoming van droogte in deze gebieden een belangrijke doelstelling. Het beschermen van landbouwgebied tegen de gevolgen van langdurige droogte en een daarmee verbonden waterschaarste is dan ook één van de grote doelstellingen van het peilbesluit.

De binnendijkse gebieden liggen topografisch hoger in het landschap en zijn afgeschermd door de dijklichamen. Ze zijn dus in principe beschermd tegen een groot deel van de overstromingen. Het deelgebied Engelandelft is lager gelegen. Hier treden blijvend overstromingen op in de winterperiode. Ook in peilzone Walevaart treden winteroverstromingen op.

Algemeen is er in het gebied een duidelijke visie uitgewerkt naar grondenbeleid in uitvoering van het raamakkoord. Bij de opmaak van het RUP werden de zones voor natuur en landbouw duidelijk afgebakend. Verschillende compenserende en faciliterende instrumenten werden ingezet. Via de grondenbank werd sterk ingezet op grondverwerving en -ruil. Bij de invoering van nulbemesting voor de in natuurgebieden gelegen percelen werd een vergoeding uitbetaald. Ook de impact van de peilverhoging in fase 1 en 2 van het natuurinrichtingsproject werd vergoed.

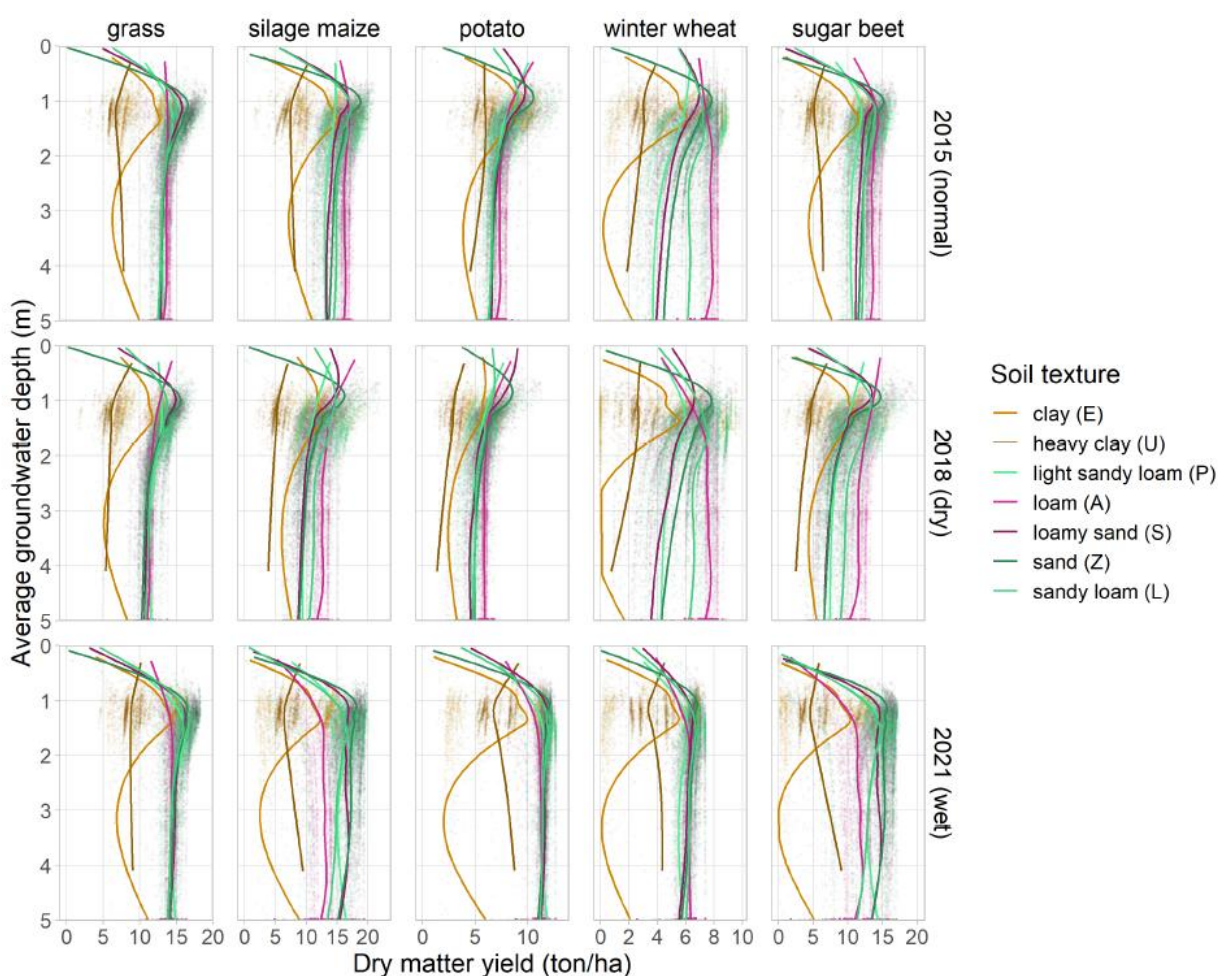
In het kader van de volgende fase van het natuurinrichtingsproject zal ook voor de nodige compensatie voorzien worden voor percelen die een bijkomende impact ondervinden van de genomen maatregelen. De impact van peilverhogingen met als doel vernatting werd onderzocht in de studie van het ILVO “Impact van peilverhogingen en vernatting op nabijgelegen landbouwgebied in Vlaanderen”, kortweg PEILIMPACT genoemd. In deze studie werd het effect van hoge grondwaterstanden op de opbrengsten van vijf conventionele gewassen: gras, voedermaïs, aardappel, wintertarwe en suikerbiet onderzocht. Hiertoe werd het SWAP-WOFOST-model gebruikt. Dit model tracht de waterbalans en droge stofontwikkeling van een gewas te voorspellen aan de hand van weergegevens, grondwaterstanden, bodemkenmerken en de gewassenmerken. Voor de gewassenmerken worden de teeltkalenders (typische plant en oogstperioden) en worteldieptes. Hoe dieper de wortels water kunnen opnemen, hoe meer toegang ze krijgen tot water in het diepere deel van de bodem. Dat zal tijdens droogte minder (snel) stress opleveren. Anderzijds zullen diepwortelende gewassen ook eerder te kampen krijgen met zuurstofstress bij hoge grondwaterstanden. Voor het grondwater werden tijdsreeksen opgesteld op basis van de bodemkenmerken, de diepte van het grondwater op basis van kaarten met de gemiddelde, de gemiddelde hoogste (GHG) en gemiddelde laagste (GLG) grondwaterstand en het neerslagtekort (neerslag – evapotranspiratie) gegeven de weersgegevens voor de referentieperiode. De seizoensale evolutie van het freatische grondwater wordt gesimuleerd door een sinusfunctie die varieert tussen de GLG en de GHG.

Figuur 10: Links worden de gemodelleerde opbrengsten (groen) uitgezet tegen de gemodelleerde potentiële opbrengst voor de weersomstandigheden. Rechts wordt getoond in welke mate droogtestress of zuurstofstress (te nat) aan de basis van het opbrengstverlies ligt. De rode stippellijn geeft de effectieve opbrengst weer. In de figuur worden de observaties voor 2015 (normaal jaar), 2018 (droog jaar) en 2021 (nat jaar) benadrukt. Bron: PEILIMPACT

Figuur 10 toont de variabiliteit van de gemiddelde opbrengst van landbouwpercelen in Vlaanderen voor de vijf gewassen (links), en de gemiddelde opbrengstvermindering door water- en zuurstofstress, en indirecte effecten (rechts). De jaren 2015, 2018 en 2021 zijn gemarkeerd, omdat die respectievelijk als "normale", "droge" en "natte" jaren worden beschouwd. De variabiliteit van de meteorologische omstandigheden bepaalt de verschillen in opbrengst over verschillende jaren van de gewassen. De opbrengstdaling is groter in jaren met een groot neerslagtekort (bv. 2018, 2003, 2020) dan in natte jaren (bv. 1998, 2021). Over het algemeen leidt droogtestress tot een hogere opbrengstvermindering dan zuurstofstress, voor alle gewassen behalve wintertarwe. Wintertarwe verschilt van de andere gewassen door zijn groeiseizoen, dat ook de winter en het vroege voorjaar omvat. In vergelijking met de akkerbouwgewassen is de opbrengst van gras door de jaren heen stabiel, zowel in het model als in de effectief gerapporteerde opbrengsten. Dit laatste is een belangrijke observatie voor het peilgebied aangezien graslanden in zones 2, 3 en 5 de dominante teelt is. In zone 4 (het binnengebied) is akkerbouw het meest voorkomend.

De studie toonde aan dat de invloed van de grondwaterstanden varieert tussen de verschillende teelten, bodemtype en met de weersomstandigheden tijdens een groeiseizoen. Onderstaande figuur illustreert het verband tussen gemiddelde grondwaterstanden en opbrengst in heel Vlaanderen voor de verschillende bodemtexturen en voor een normaal (2015), droog (2018) en nat jaar (2021). De meteorologische omstandigheden en het bodemtype hebben een belangrijke, gecombineerde invloed op de gewasopbrengst voor een bepaald gemiddeld grondwaterpeil. Gebieden met zeer ondiepe grondwaterstanden (minder dan 1m onder het bodemoppervlak) worden in natte jaren negatief beïnvloed, maar profiteren in droge jaren van het aanwezige beschikbare grondwater. Het omgekeerde doet zich voor bij diepere grondwaterstanden, waar meer neerslag de lage grondwaterbijdrage kan compenseren. Maar hoe groot dit positief effect is, hangt ook af van de bodemtextuur en hoe die watertransport en wortelgroei beïnvloedt.

Figuur 11: Effect van grondwater, bodemtype en weersomstandigheden op de opbrengst, voor de vijf gewassen. Op de achtergrond bevatten de scatterplots alle simulaties van het model, en de curven ervoor vertegenwoordigen een trendlijn voor elk bodemtype

De optimale grondwaterstand is grof genomen ongeveer 1 m in normale en droge jaren en 1,5m in natte jaren. Er is duidelijk wel een grote spreiding rond deze richtwaarden te zien, waaruit blijkt dat het zinvol is niet met zulke eenvoudige vuistregels te werken, maar rekening te houden met de variabiliteit die wordt veroorzaakt door gewassen, bodem, grondwaterdynamiek en het weer. Uit de studie PEILIMPACT blijkt dus dat er voor landbouw geen allesomvattende richtlijnen of wensen voor de peilen geformuleerd kunnen worden. De percelen waar graslanden beheerd, gemaaid en begrast worden zijn robuuster tegen de gevolgen van hoge grondwaterpeilen dan percelen waar akkerbouw

plaatsvindt. Binnen de akkergewassen is er dan nog eens een verschil in respons tussen verschillende teelten en op basis van het bodemtype.

Wat wel duidelijk naar voren komt uit de studie, en ook door de betrokkenen uit de landbouwsector werd geuit tijdens het stakeholderoverleg, is dat de weersomstandigheden en (grond)waterpeilen op een gegeven moment een belangrijke invloed hebben op de teelten. Er is vanuit de landbouwsector een duidelijke nood om enige flexibiliteit in het peilbesluit in te bouwen die de waterbeheerders in staat stelt om in te grijpen wanneer de weersomstandigheden ongunstig zijn voor de teeltactiviteiten. De noden van de landbouwers zijn steeds afhankelijk van de omstandigheden en zijn niet louter op een kalender aan te duiden. De studie toont ook aan dat de mogelijke verliezen door droogtestress die van waterstress significant overschrijden. Ook de landbouwsector heeft dus baat aan een doordacht peilbeheer.

Het grotere peilgebied is opgesplitst in verschillende peilzones. Deze peilzones hebben hun eigen kenmerken inzake de hoogteligging, de aanwezige teelten en de bodemkenmerken. In de verschillende peilgebieden kunnen de behoeften voor de landbouwsector als volgt omschreven worden:

Peilzone 1: Blankaartgebied

In dit gebied is de rol van de landbouw vooral om in te staan voor medebeheer van graslanden passend binnen de natuurdoelstellingen voor het gebied. De meeste percelen in het gebied werden verworven door het Agentschap voor Natuur en Bos of Natuurpunt vzw. Veel percelen worden blijvend uitgebaat door landbouwers. Hiervoor werden gebruikersovereenkomsten afgesloten. Er zijn nog een beperkt aantal percelen die in private eigendom zijn binnen peilzone 1. In het kader van natuurinrichtingsproject zal bepaald worden wat de impact is van de peilverhoging op de landbouwuitbating en de compenserende maatregelen die hiervoor genomen worden om de betrokken landbouwers billijk te compenseren.

Peilzone 2: Merkembroek en Woumenbroek

Het Merkembroek en Woumenbroek is iets hoger gelegen dan het gebied Blankaart en worden voornamelijk gebruikt als grasland. De uitbating van de graslanden is eerder extensief, gezien de bemestingsregels voor natuurgebied. In deze peilzone worden de lagergelegen gronden nog actief verworven in het kader van het natuurinrichtingsproject.

Het gebruik als graslanden maakt deze gronden iets robuuster tegen opbrengstverliezen bij verhoogde grondwaterpeilen, afhankelijk van de weersomstandigheden. Voor deze peilzone zijn analoog aan peilzone 1 duidelijke natuurdoelstellingen geformuleerd. Gezien in deze peilzone nog een relatief groot aantal percelen (ongeveer 85 ha) in private eigendom zijn is het voorstel om de peilverhoging in het voorjaar en de zomer nog niet door te voeren. De verhoogde winterpeilen hebben een beperktere impact op de verderzetting van de landbouwuitbating.

In het kader van natuurinrichtingsproject zal bepaald worden wat de impact is van de peilverhoging op de landbouwuitbating en de compenserende maatregelen die hiervoor genomen worden om de betrokken landbouwers billijk te compenseren.

Peilzone 3: Engelendelft

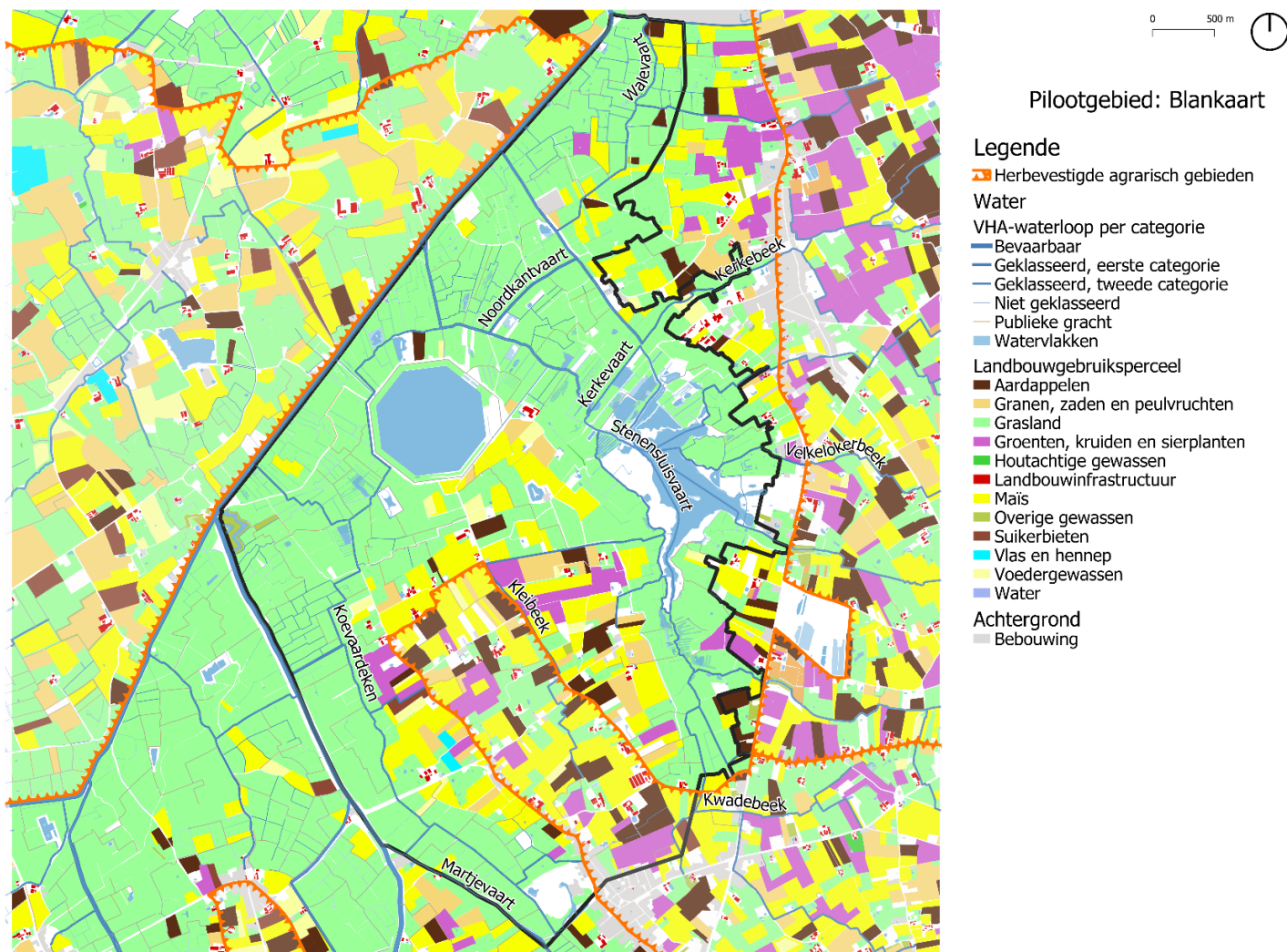
In Engelendelft is de landbouw wel sturend, daarom dat het gebied tijdens fase 2 van het natuurinrichtingsproject hydrologisch geïsoleerd werd. Het voornaamste landgebruik betreft ook hier graslandbeheer. Van belang is dat er in het gebied voornamelijk in de zomer een geschikt peil gerealiseerd wordt in functie van dit graslandbeheer waarbij zowel te droge als te natte omstandigheden vermeden worden. Overstromingen in de winter zijn aanvaardbaar maar worden in de zomer maximaal voorkomen.

Peilzone 4: Binnengebied

Het Binnengebied begrensd door de dijk is een belangrijk landbouwgebied met veel akkers. Hier ligt de primaire focus op de belangen van de landbouw. Dit gebied moet vooral in de zomer kunnen genieten van een aangepast peilbeheer geënt op de landbouw. Toch kan de landbouw hier ook de dubbele kans van inzien. De studie PEILIMPACT toont immers aan dat hogere grondwatertafels een graad van bescherming bieden tegen de gevolgen van droogte. Dit is vooral belangrijk in de genoemde zomermaanden. De binnendijkse gebieden liggen topografisch hoger in het landschap dan de andere peilzones waardoor er iets meer marge is tussen het maaiveld en de beoogde waterpeilen. De aanwezige akkerbouw moet dus zeker bestendig worden met het peilbeheer waarbij er tegelijkertijd ook enige bescherming tegen de gevolgen van droge periodes kan worden ingebouwd. In de wintermaanden is het dan net weer van belang dat er op de juiste momenten een afwatering kan gebeuren om de nodige landbewerkingen te kunnen doen.

Peilzone 5: Walevaart

Het gebied van de Walevaart wordt voornamelijk als grasland gebruikt. Er zullen dus gelijkaardige behoeften zijn als in peilzone 3 (Engelendelft), met in de zomer een peilbeheer in functie van graslandbeheer waarbij overstromingen in de winter aanvaardbaar zijn maar in de zomer maximaal voorkomen worden.

Figuur 12: Kaart met de landbouwgebruikspercelen, de peilzones en herbevestigde agrarische gebieden.

1.1.5 Drinkwaterwinning

In het gebied is het waterproductiecentrum Blankaart ([Waterproductiecentrum De Blankaart | De Watergroep](#)) gelegen. Dit waterproductiecentrum onttrekt water uit het Blankaartgebied (via Stenensluisvaart) en de IJzer.

In fase II werd de inname van water voor ruwwaterproductie reeds opgenomen in Art. 7 van de “overeenkomst peilbeheer de Blankaart” dd. 23/09/2019:

Artikel 7. Afspraken optimale inname water voor ruwwaterproductie

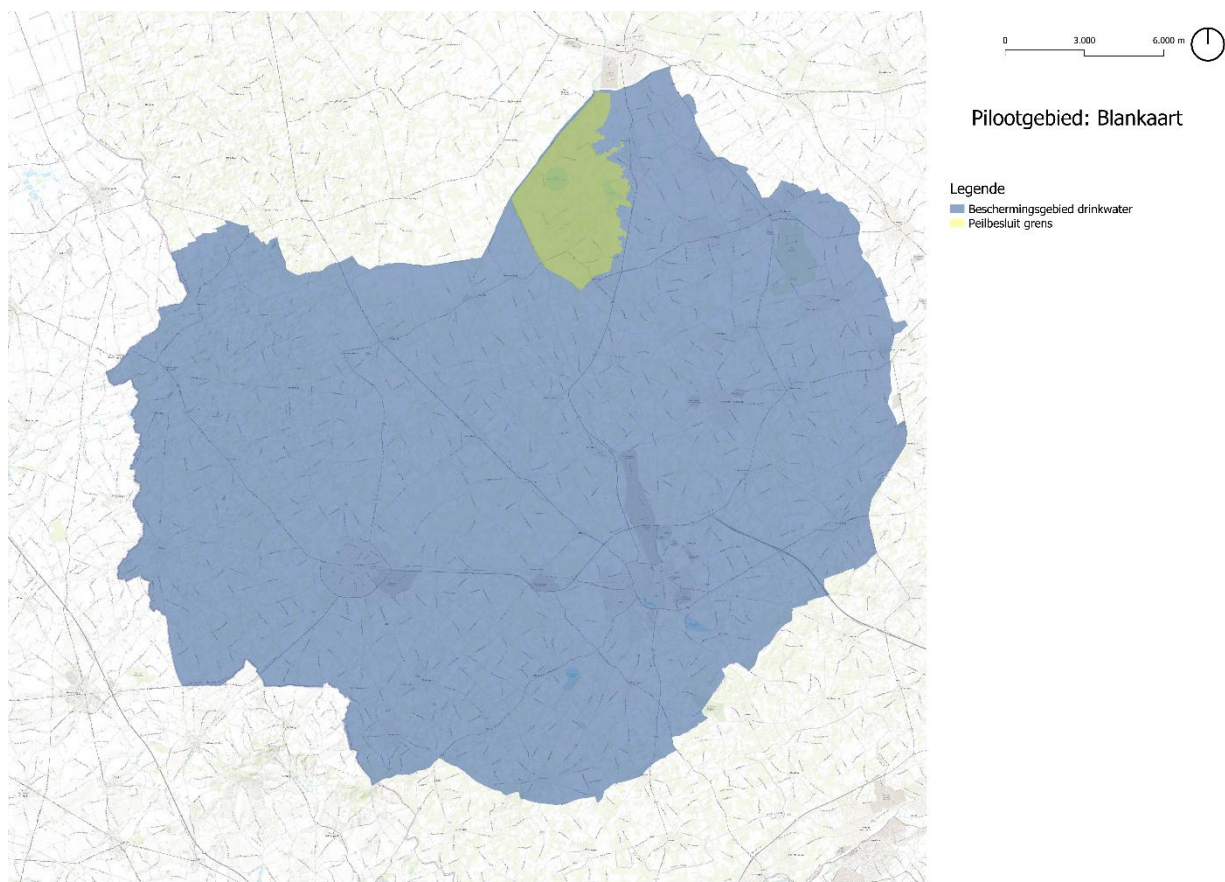
Bij de overgang van een hoger streefpeil naar een lager streefpeil wordt steeds nagegaan of inname van ruw water door De Watergroep mogelijk/wenselijk is. De VMM past de verlaagde instellingen voor pompgemaal Blankaart en stuw Stenensluisvaart maar toe na melding van De Watergroep dat ruwwaterinname niet verder wenselijk is

Drinkwater heeft een groot maatschappelijk belang en drinkwaterproductie is dan ook een belangrijke behoefte in het gebied. Op piekmomenten voorziet het WPC namelijk tot een derde van het drinkwater van de provincie West-Vlaanderen.

Tijdens periodes dat het kan binnen de afgesproken peilregeling is de doelstelling dat De Watergroep maximaal ruw water uit de Blankaart kan innemen voor de productie van drinkwater. Die periodes zijn namelijk schaars, vaak is de kwaliteit niet optimaal en kan er geen water ingenomen worden. Het is duidelijk dat bijkomende inspanningen om de waterkwaliteit te verbeteren prioritair zijn. Streefdoel moet zijn dat bij nood aan waterinname het beschikbare water maximaal gecapteerd wordt vooraleer het afgevoerd wordt naar de IJzer. De *window of opportunity* wordt voornamelijk bepaald door de waterkwaliteit en de afgesproken peilregeling.

Van belang voor de peilregeling is dat de effectieve onttrekking van ruwwater uit de Stenensluisvaart gebeurt in Peilzone 1: Blankaartgebied. Dit terwijl het waterproductiecentrum zelf zich in peilzone 2 bevindt.

De waterinname verloopt via het ringkanaal. Om het water optimaal te kunnen innemen is het belangrijk dat de peilinstellingen voor dit ringkanaal maximaal afgestemd worden op een optimale waterinname. Voor het ringkanaal zijn de peilinstellingen van peilzone 2 bijgevolg niet van toepassing. Hiertoe is het belangrijk dat het ringkanaal hydrologisch geïsoleerd wordt van het omgevende gebied.

Figuur 13 De vastgestelde contour van het peilbesluit is slechts een klein deel van de beschermingszone rond de drinkwaterwinning.

1.1.6 Waterveiligheid

Waterveiligheid is een belangrijk thema in een regio in Vlaanderen die de laatste decennia al vaker getroffen is door wateroverlast. De overstromingen in '93 waren dan ook één van de voornaamste redenen om het raamakkoord af te sluiten én tot een gecontroleerde peilregeling en peilovereenkomst te komen in de Blankaart. Daarvoor werden, onder meer via investeringen voor het natuurinrichtingsproject, een beschermdijk, een verhoogde pompcapaciteit, extra pompgebouwtjes en andere constructies in het gebied gerealiseerd.

Deze inspanningen hebben tot nog toe een gewenst effect gehad. De afspraken tussen de stakeholders werden correct nageleefd. Minder grote overstromingen in 2020 en 2021 bewezen het nut van de inspanningen. In 2023 kreeg de regio echter opnieuw met zware overstromingen te maken. Een zelden geziene hoeveelheid oppervlakte overstroomde. Na de zware overstromingen van 2023 worden optimalisaties uitgevoerd aan de pompstations en de hoogspanningencabines van de winterdijk. Hiermee wordt de bedrijfszekerheid verhoogd bij hoge peilen.

De vallei van de IJzer is zeer gevoelig voor overstromingen. De waarborging van de waterveiligheid is dan ook een zeer belangrijke randvoorwaarde voor het gebied. Het is bijgevolg duidelijk dat bij de opmaak van nieuwe peilregelingen nagegaan moet worden of deze geen negatieve impact hebben op de waterveiligheid.

Figuur 14 Overstromingen in de Westhoek in november 2023 (VRT NWS)

De efficiënte benutting van de waterbergingscapaciteit van het natuurlijke valleigebied is belangrijk om overstromingen in kwetsbare gebieden (zoals de woongebieden en industriezone te Diksmuide) te voorkomen. Op die manier draagt het gebied bij aan de waterveiligheid in het IJzerbekken.

Eén van de aandachtspunten of doelstellingen van het raamakkoord is het vermijden van zomeroverstromingen gezien deze zowel voor landbouw als natuur ongewenst zijn.

In de praktijk treden overstromingen in de vallei van de IJzer voornamelijk op in de winter. Deze winteroverstromingen zijn van belang voor de natuurdoelstellingen. Maar te extreme overstromingspeilen zijn voor natuur ook niet gewenst. In vergelijking met zomeroverstromingen is de impact op landbouw ook beperkter.

Om het risico op overstromingsschade beter in te kunnen schatten en geen extra overstromingsschade te veroorzaken door een aangepast peilbeheer, werd door VMM opdracht gegeven om via een scenarioberekening met het bestaande model voor de IJzer een inschatting te maken van het bijkomend overstromingsrisico. In de modellering werd gewerkt aan de hand van een MIKE11 model. Er werden twee hoogwater events gesimuleerd in de bestaande en nieuwe toestand (met implementering van het peilbesluit). Als extreem event werd de storm van november 2021 gesimuleerd. De storm van '21 besloeg een lange periode van hoogwater. In de model simulaties werden de dagen voorafgaand en aansluitend op de stormen ook gesimuleerd. De dagen vooraf geven ook een goede indicatie van de impact van een kleinere storm.

Daarbij werden er twee scenario's doorgerekend met volgende parameters:

Scenario 1: Peilverhoging Blankaartvijver

- Realiseren via peilregeling met de dubbelstuw Stenensluisvaart

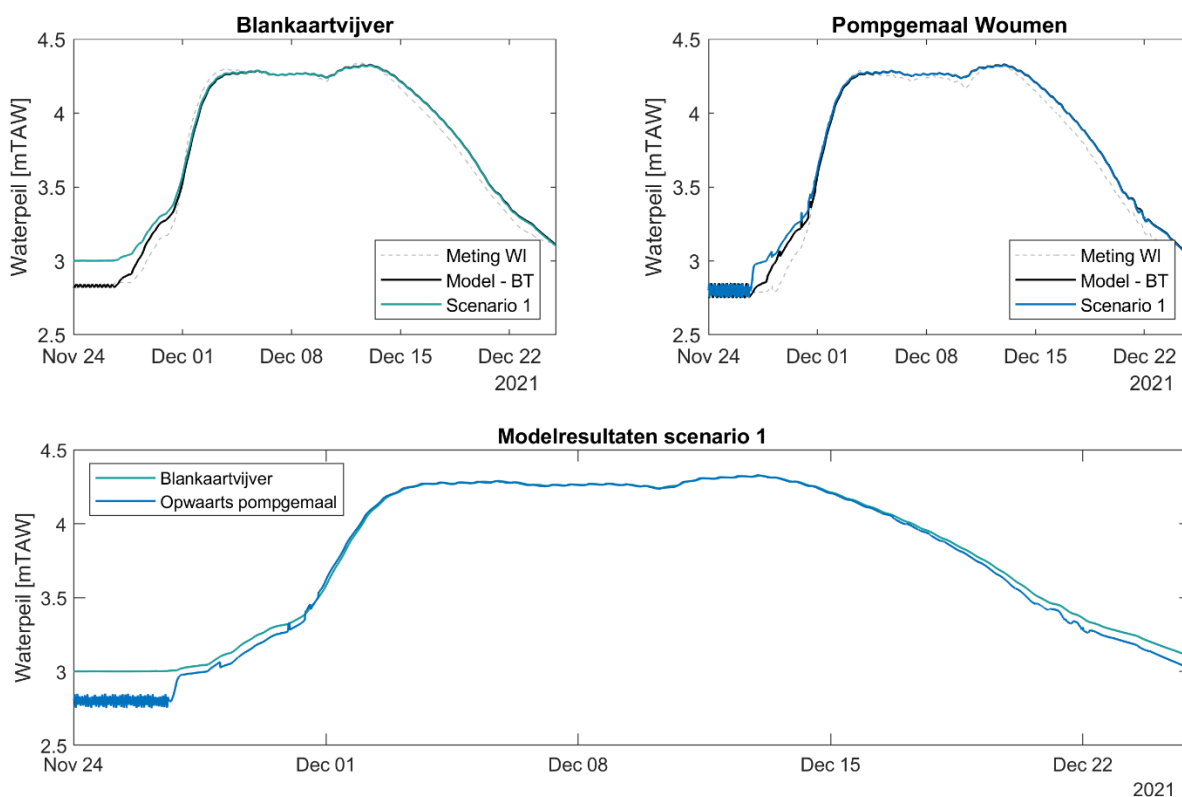
Scenario 2: Peilverhoging Blankaartvijver + zone Merkembroek en Woumenbroek

- Aanpassingen regelingen van de dubbelstuw Stenensluisvaart
- Verhoging aan- en afslagpeilen pompgemaal Woumen
- Aanpassing regeling schuiven Stenensluisvaart en Houtensluisvaart

De doorgerekende peilen in het scenario bedragen 3,00 mTAW in de periode van 16 oktober tot eind februari, 2,90 mTAW van 1 maart tot 15 april, 2,80 mTAW van 16 april tot 15 september en 2,90 mTAW van 16 september tot 15 oktober. Hiermee liggende peilen in de range van de voorgestelde peilen in het peilbesluit. Beide peilzones worden in beide scenario's samen beschouwd, omdat vanaf 2,90 mTAW de hydrologische isolatie tussen peilzone 1 Blankaartvijver en peilzone 2 Woumen- en Merkembroek niet meer gegarandeerd is.

Modelsimulaties

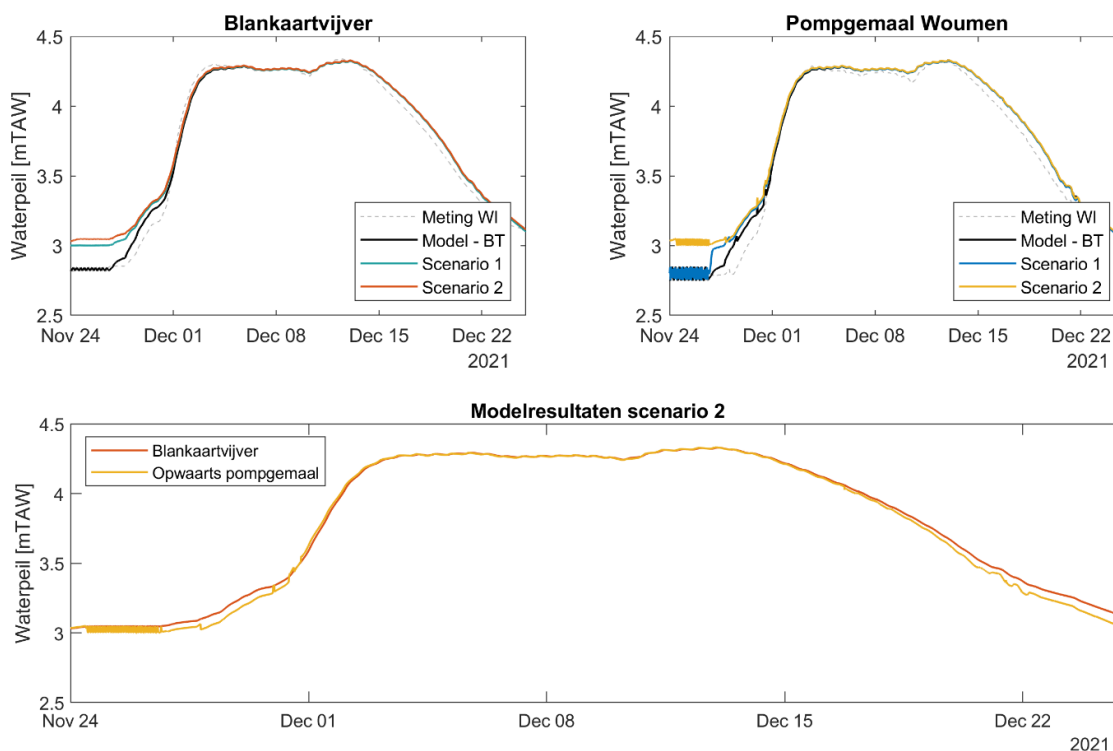
Het potentiële effect van het peilbesluit op wateroverlast kan driedelig zijn: een hoger peil, de duur van de overstroming en de oppervlakte land die onder water komt te staan. Uit de resultaten van de simulatie met de meest extreme storm in beide scenario's blijkt alvast dat het effect van een gewijzigde peilregeling op overstromingen zich beperken tot de peilzones Blankaartvijver en Woumen- en Merkembroek. Daarbuiten zijn er geen effecten.

Figuur 15 Resultaten MIKE11 model voor de bestaande toestand (zwart) en scenario 1 (groen/blauw) voor de hoogwaterperiode nov/'21

Figuur 15 toont de simulatieresultaten voor de hoogwaterperiode van november 2021. Hierin zijn zowel de metingen (grijze stippellijn) als de simulatieresultaten voor bestaande toestand en scenario 1 getoond. Het toegenomen waterpeil in de Blankaartvijver als gevolg van het peilbesluit is zichtbaar aan het begin van de simulatie. Eens het storm event begint stijgt het waterpeil van de bestaande toestand snel naar dat van de gewenste toestand met peilbesluit. Vanaf dat punt is het verloop tussen de waterpeilen in nieuwe en bestaande toestand nagenoeg identiek. De maximale waterpeilen zijn in beide simulaties ook gelijk. Het verschil in maximaal peil is kleiner dan 1 cm, zowel in de Blankaartvijver als opwaarts van het pompstation. Dit beperkte verschil tijdens het maximum van de hoogwaterperiode is geen grote verrassing: op dit moment staat een groot gedeelte van de IJzerbroeken onder water en worden zeer grote volumes water geborgen. Door de peilverhoging in peilzone 1 Blankaart gaat een beperkt deel van de buffercapaciteit verloren. Ongeveer 172.000m³ is extra ingenomen binnen de grachten en waterlopen in peilzone 1 bij de start van stormevents maar deze toename is klein (ca.1,97%) ten opzichte van het totale gebufferde volume (8 700 000m³) in het peilgebied. Aan het meetpunt aan het pompgebmaal Woumen is er geen verschil met de bestaande toestand bij aanvang omdat in scenario 1 hier geen peilverhogingen van toepassing zijn.

Gelijkaardige resultaten worden bekomen bij scenario 2, zichtbaar in Figuur 16. Ook in dit scenario is een gelijkaardig patroon zichtbaar. In de “normale” condities in de aanloop naar het event is er meer water geborgen in de scenario’s dan in de bestaande toestand ten gevolge van de voorgestelde peilen in het peilbesluit. Het extra ingenomen in beide peilzones in scenario 2 bedraagt 300.000m³. Het totaal geborgen volume op de piek van de storm blijft identiek (8.700.000m³) aangezien bij dergelijke hoge peilen er geen hydrologische isolatie meer is tussen zones 1 en 2 en beide volledig blank staan. Dit “volumeverlies” bedraagt slechts 3,44% ten opzichte van het geborgen volume in dit scenario.

Figuur 16 Resultaten MIKE11 model voor de bestaande toestand (zwart) en scenario 1 (groen/blauw) en scenario 2 (oranje/geel) voor de hoogwaterperiode nov/’21

In dit scenario evolueert het peil in de bestaande toestand ook zeer snel naar de gesimuleerde peilen van beide scenario's van het peilbesluit. De initiële respons van het peil in de bestaande toestand is veel sterker dan dat van de scenario's. Dit valt binnen de lijn van de verwachtingen omdat de peilzones zich sneller beginnen op te vullen als er minder water aanwezig is bij de start. Eens de peilen naar elkaar toe geëvolueerd zijn verlopen de curves analoog aan scenario 1 in Figuur 15, weer identiek. Er is bijgevolg geen invloed van het peilbesluit op de maximale peilen of de geborgen volumes tijdens dit event.

Om de gemodelleerde effecten cijfermatig samen te vatten geeft Tabel 4 een korte synthese.

Tabel 4 Overzicht van de effecten van de peilverhoging in Blankaart en Woumen- en Merkembroek bij de doorgerekende storm van november '21.

	Bestaande toestand	Scenario 1	Scenario 2
Storm november '21			
Maximaal peil tijdens hoogwater	4,40 mTAW	< 1 cm hoger	< 1 cm hoger
Overstromingsduur	ca. 15 dagen	~ gelijk	Toename met 5-6u (> 4,00 mTAW)
Geborgen volume voorafgaand aan hoogwater³	574 000 m ³	864 000 m ³	969 000 m ³
Geborgen volume tijdens hoogwater	8 700 000 m ³	8 700 000 m ³	8 700 000 m ³
Effecten op peilen voorafgaand aan hoogwater	2,70 mTAW	+ 10 cm	+ 14 cm

Voor het effect op het maximale peil kan geconcludeerd worden dat er slechts een zeer beperkte toename (binnen de foutmarge van het model) was van het peil in het gemodelleerd gebied. Het maximale peil op de piek van het overstromingsevent stijgt minder dan 1cm. Het maximaal peil stijgt wel meer bij kleinere buien of in de aanloop naar de stormen, maar dat zijn niet de events waarbij die hogere peilen hinder gaan veroorzaken, zeker niet voor de percelen met een natuurbestemming. Dit is een logisch gevolg van het verhogen van de peilen van de constructies in de peilzones. Het gebied wordt namelijk ook deels ingericht om overstromingen te kunnen opvangen, of een deel van de aanwezige IHD zijn afhankelijk van hoogwaterperiodes. Afhankelijk van het scenario is de duur van de overstromingen gelijk of neemt deze toe in duur met enkele uren. Deze toename is verwaarloosbaar klein in vergelijking met de totale overstromingsduur (15 dagen). Ook het verlies aan initieel vrij volume in de peilgebieden is verwaarloosbaar klein ten opzichte van de volumes die geborgen worden in de peilgebieden. Bovendien wordt deze vrije ruimte zeer snel ingenomen bij hoogwater waarna de evolutie van waterpeilen, en bijgevolg geborgen volume, identiek is voor de bestaande toestand en de beide gemodelleerde scenario's. Voor grote events zoals de storm van november 2021 heeft de implementatie van het peilbesluit, hetzij in zijn geheel (scenario 2), hetzij getrapt (voorlopig enkel in peilzone Blankaartvijver – scenario 1), geen negatief effect op de waterveiligheid. Ook is er nagenoeg geen effect op de waterpeilen van de bevaarbare waterloop de IJzer.

³ Het verhogen van het streefpeil in de Blankaart leidt tot een toename van het volume in normale condities. Dit is dan ook de afname van buffering in periodes van hoogwater.

2 Peilafspraken

Het doel is te streven naar vergroting van de veerkracht en doelmatigheid van het watersysteem door te zorgen voor een robuuste inrichting en peilregeling. Door de peilen en maatregelen te bespreken per peilzone wordt voor een differentiatie gezorgd die zo optimaal mogelijk afgestemd wordt op de behoeften.

Er worden peilen voorgesteld voor zowel winter als zomer én de overgangperiodes. Waar de kunstwerken het toelaten, wordt voor een flexibel peilbeheer gekozen. Het waterpeil wordt zoveel mogelijk binnen een marge geregeld. Hiermee kan worden ingespeeld op de weersverwachting. Het flexibele peil wordt als bandbreedte vastgelegd in het peilbesluit.

Hieronder worden eerst de streefpeilen besproken samen met eventuele onderliggende argumentatie, daarna worden de maatregelen die nodig zijn om die streefpeilen te realiseren concreet gemaakt.

Om de werkbaarheid en veranderende condities te kunnen handhaven wordt niet gewerkt met één absoluut streefpeil. Dit vooral omdat we soms met drogere of nattere condities te maken krijgen. Op dat moment moet er een mogelijkheid zijn voor de waterbeheerders om te anticiperen op bijvoorbeeld voorspellingen. Vandaar dat de meeste streefpeilen die worden aangehaald in de vorm van een band worden aangegeven. Daarbinnen is er dan de mogelijkheid om rekening houdende met weeromstandigheden de doelstellingen maximaal te kunnen realiseren.

2.1 Peilregelingen

2.1.1 Peilzone 1 Blankaartvijver

Deze zone is volledig aangeduid als VEN-gebied en Vogelrichtlijngebied. Het merendeel van de gronden is verworven door Natuurpunt vzw en de Vlaamse overheid in uitvoering van het raamakkoord Blankaart en in functie van de realisatie van de natuurdoelstellingen.

De natuurdoelstellingen vergen voldoende hoge peilen:

- Winterperiode: Voldoende hoge waterpeilen waarbij graslanden gedeeltelijk (ondiep) onder water komen te staan gedurende een langere periode bepalen in belangrijke mate het aantal overwinterende watervogels in het gebied. Te hoge overstromingen zijn niet wenselijk.
- Broedseizoen: Een peil van 2,70 mTAW wordt als een absoluut minimum beschouwd om geschikte condities voor broedende moeras- en weidevogels te bekomen. Voor enkele moerasvogelsoorten en weidevogelsoorten zal dit zelfs eerder 2,80 mTAW zijn. Dit minimumpeil zou zeker moeten kunnen gehandhaafd worden in de periode van 1 maart tot 30 juni.
- Zomer: In de zomer is licht uitdrogen of occasioneel droogvallen van een rietveld in principe geen probleem. Langdurige en extreem lage waterpeilen waarbij nergens nog ondiep water beschikbaar is, zijn echter niet wenselijk, o.a. wegens een snellere verruiging van rietkragen met bv. brandnetel en haagwinde, een achteruitgang van de waterkwaliteit en sterfte onder vissen en andere waterorganismen. Te hoge waterpeilen in de zomer, na het broedseizoen, kunnen problematisch zijn voor het maaibeheer van de graslanden én zorgen er voor dat het landbouwkundig medegebruik onmogelijk wordt. Graslanden die niet of onvoldoende gemaaid worden gaan snel verruigen en worden grotendeels ongeschikt voor broedende weidevogels.

Daarom wordt een lichte verhoging voorgesteld tijdens de winter. Indien in de Blankaart voor een peil van bijvoorbeeld maximaal 2,90 mTAW gekozen wordt, zou dit een verlaging van 20% foerageergebied betekenen t.o.v. een peil van 3,00 mTAW. Dit illustreert dat een peil van maximaal 2,90 mTAW te laag is om voldoende foerageergebied te realiseren in functie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daarom wordt een hoger streefpeil voorgesteld.

Een bandbreedte van 2,90 mTAW tot 3,05 mTAW wordt voorzien. De precieze peilregeling wordt mede afgestemd op de weersomstandigheden. Over de periode van 16 oktober tot eind februari wordt een gemiddeld peil van minimaal 2,95 mTAW nagestreefd en waarbij minimaal 60 dagen een peil van 3 mTAW gerealiseerd wordt in functie van de instandhoudingsdoelstellingen. Door een bandbreedte te voorzien i.p.v. een vast streefpeil kan flexibel ingespeeld worden op veranderende weersomstandigheden.

Er wordt dus steeds geregeld naar een peil dat binnen de bandbreedte ligt van 2,90 mTAW en 3,05 mTAW. In drogere periodes van de winter met weinig overstromingen wordt wel gestreefd naar het bereiken van een peil 3,00 à 3,05 mTAW om voldoende natte zones te realiseren. Bij de voorspelling van veel neerslag en indicaties vanuit de overstromingsvoorspeller dat te hoge peilen (3,74 m TAW of hoger) voorspeld worden, wordt het peil verlaagd binnen de voorziene bandbreedte. Hierbij kan gezorgd worden voor de creatie van extra buffercapaciteit. Om het peil te verlagen van 3,00 mTAW naar 2,90 mTAW is ongeveer 13u nodig aan een pompcapaciteit van 4 m³/s.

In natte periodes van de winter zal het peil van 3,05 mTAW langere periodes overschreden worden. Aansluitend aan dergelijke periodes wordt dan gestreefd naar een peil beneden 3,00 mTAW.

In het voorjaar zal het peil van nature dalen. Belangrijk is dat water maximaal opgehouden wordt om eind juni een peil van 2,70 mTAW te kunnen handhaven. In het voorjaar zijn ook stabiele peilen belangrijk. Voor de natuurdoelstellingen moeten grotere schommelingen van meer dan 5 cm maximaal vermeden te worden omdat plotse stijgingen of dalingen van het waterpeil een nefast effect kunnen hebben op bv de opbouw en de toestand van nestplaatsen.

In de zomer mag het peil op een natuurlijk manier wegzakken tot een ondergrens van 2,60 mTAW. Daarbij zal de neerslag dan de voornaamste sturende factor zijn. Na de zomer zal het peil dan, op een geleidelijke manier terug naar het winterpeil worden gebracht. De snelheid waarmee dit gebeurt, is opnieuw weersafhankelijk.

De referentiepeilmeter in dit gebied is de peilmeter op de Blankaartvijver.

Tabel 5 Bandbreedte peilzone 1 Blankaartvijver

Periode	Bandbreedte
15/10 - 28/02 (winter)	2,90 - 3,05 mTAW
1/03 - 30/06 (voorjaar)	2,70 - 2,90 mTAW
01/07 - 14/09 (zomer)	2,60 - 2,70 mTAW
15/09 - 14/10 (najaar)	2,60 - 2,90 mTAW

2.1.2 Peilzone 2 Woumen- en Merkembroek

Deze zone is volledig aangeduid als VEN-gebied en Vogelrichtlijngebied. Het merendeel van de lager gelegen gronden is verworven door de Vlaamse overheid en Natuurpunt in uitvoering van het raamakkoord Blankaart en in functie van de realisatie van de natuurdoelstellingen. Ongeveer 85 ha is nog in particuliere eigendom.

In de peilzone van Woumen- en Merkembroek worden vanuit de natuurdoelstellingen dezelfde streefpeilen vooropgesteld als peilzone 1. In dit gebied ligt de focus sterker op de realisatie van natte graslanden en minder op moerasbiotopen. De percelen in het gebied zijn net iets hoger gelegen zodat het gewenste resultaat kan worden bekomen met het nastreven van dezelfde peilen. De peilen mogen in de zomer wegzakken tot 2,60 mTAW en zorgen ervoor dat het maaien en begrazen van de graslanden mogelijk is. Op die manier wordt medegebruik door landbouwers in deze peilzone blijvend gegarandeerd. Voor de voorjaarsperiode geldt dezelfde opmerking als voor peilzone 1.

Gezien het aandeel private gronden in deze peilzone worden de optimale peilen vanuit de natuurdoelstellingen in dit gebied in het voorjaar nog niet ingesteld (zie Tabel 6). Na de verwerving van voldoende percelen zal geopteerd worden voor eenzelfde peilregeling als peilzone 1 (zie Tabel 5).

De referentie peilmeter is de peilmeter stroomafwaarts de dubbele stuw op de Stenensluisvaart.

Tabel 6 Bandbreedte peilzone 2 Woumen- en Merkembroek

Periode	Bandbreedte
15/10-28/02 (winter)	2,90 - 3,05 mTAW
1/03 - 30/06 (voorjaar)	2,65 - 2,75 mTAW
01/07 - 14/09 (zomer)	2,60 - 2,70 mTAW
15/09 - 14/10 (najaar)	2,60 - 2,90 mTAW

2.1.3 Peilzone 3 Engelandelft

De peilzone Engelandelft, stroomopwaarts hydrologische isolatieschuif, heeft een landbouwbestemming in de ruimtelijke plannen. Het gebied is ook aangeduid als Vogelrichtlijngebied.

Omwille van de landbouwdoelstellingen wordt vernatting en overstroming in de periode 15 april tot 15 oktober maximaal voorkomen. Maar ook te droge omstandigheden worden in deze periode maximaal voorkomen omwille van de landbouwdoelstellingen. Een regelpeil van 2,90 mTAW als bovenste limiet wordt in dit gebied voorzien. Dergelijke peilbeheer is optimaal voor het beoogde graslandbeheer. In de zomerperiode wordt voorkomen dat het peil lager zakt dan 2,7 mTAW.

Het behoud van winteroverstromingen is zoals hoger beschreven cruciaal voor de doelstellingen inzake watervogels en om te voldoen aan de doelstellingen van het vogelrichtlijngebied. Voldoende hoge waterpeilen waarbij graslanden gedeeltelijk onder water komen te staan gedurende een langere periode bepalen namelijk in belangrijke mate het aantal overwinterende watervogels in het gebied. Het behoud van deze winteroverstromingen wordt gerealiseerd door de voorziene peilinstellingen voor het pompemaal Engelandelft en de schuifconstructie op de Engelandelft.

De referentie peilmeter in dit gebied bevindt zich in de pompboezem van de Engelandelft.

Tabel 7 Bandbreedte peilzone 3 Engelandelft

Periode	Bandbreedte
15/10 - 14/04 (winter)	2,80 - 2,90 mTAW
15/04 - 14/10 (zomer)	2,70 - 2,90 mTAW

2.1.4 Peilzone 4 Binnengebied winterdijk

Deze peilzone heeft een landbouwbestemming.

Doel is om het peil niet te hoog te laten komen zodat de akkerbouw niet in het gedrang komt. Door de hogere ligging van dit gebied kan dit gerealiseerd worden via gravitaire afvoer in periodes zonder hevige neerslag en overstromingen. Daarnaast kunnen regelingen voor peil ook in de zomer interessant zijn om te droge situaties zo veel als mogelijk te vermijden. Peilen mogen binnen de limieten natuurlijk schommelen. Te hoge peilen worden in dit gebied maximaal voorkomen door de inzet van de pompgemalen in de winterdijk in periodes van overstroming.

Tabel 8 Bandbreedte peilzone 4 Binnengebied winterdijk

Periode	Bandbreedte
1/01-31/12	2,60 - 3,10 mTAW

2.1.5 Peilzone 5 Walevaart

In het gebied van de Walevaart zijn er gelijkaardige doelen als bij Engelandelft, hier wordt echter geen differentiatie gemaakt in de seizoenen, wegens het ontbreken van een regelbare stuw. Het gaat dus om een peil dat het hele jaar door nagestreefd wordt.

Tabel 9 Bandbreedte peilzone 5 Walevaart

Periode	Bandbreedte
1/01-31/12	3,10 - 3,20 mTAW

2.2 Peilinstellingen constructies

In de maatregelen en instellingen worden de beheerregelingen van de kunstwerken besproken die op de kunstwerken moeten worden ingesteld om de peilregelingen besproken onder §2.1 te realiseren. Standaard is de normale instelling van het kunstwerk, bij een pomp kan dit zowel aanslag- als afslagpeil zijn en de pompcapaciteit, bij een stuw een bepaalde hoogte in mTAW. Het Dynamisch peilbeheer geeft de waterloopbeheerder een bereik waarbinnen deze aanpassingen kan doen. Dit heeft het voordeel dat het peil kan worden ingesteld om het gebied op bepaalde weersvoorspellingen voor te bereiden.

2.2.1 Peilzone 1 Blankaartvijver (Instelling dubbele stuw Stenensluisvaart)

De peilzone ligt stroomopwaarts de dubbele stuw Stenensluisvaart. Dat is ook de constructie die aangewend wordt om het regelpeil in de Blankaartvijver te realiseren. Het standaardpeil is de instelling van het regelpeil van de dubbele stuw. Hiermee wordt het peil bedoeld dat opwaarts de stuw gerealiseerd wordt. Dit is niet de effectieve stand van de stuw. Afwijkingen omwille van onder meer de weersomstandigheden zijn mogelijk binnen de bandbreedte beschreven in Tabel 5.

Een extra aandachtspunt bij het beheer in peilzone 1 is het innemen van ruw water door De Watergroep. Het waterproductiecentrum wenst maximaal water in te nemen wanneer de kwaliteit voldoende goed is. Daarvoor wordt een ondergrens opgelegd, wanneer deze bereikt wordt, dient het onttrekken te stoppen. Deze waarde wordt samen met het standaardpeil aangepast doorheen het jaar. De ondergrens voor onttrekking is steeds 5 cm lager dan de actuele peilinstelling van de stuw en kan maximaal verlaagd worden tot de minimumwaarde van de bandbreedte. Bijvoorbeeld wanneer tijdens natte periodes geregeld wordt naar een peil van 2,95 mTAW wordt de ondergrens voor inname vastgelegd op 2,90 mTAW.

Aan de stuw van de Stenensluisvaart is er ook een visdoorgang aanwezig. Deze kan afzonderlijk geopend en gesloten worden. Het regime daarvan wordt hieronder kort toegelicht. De VMM zorgt voor de bediening van de visdoorgang. Deze wordt maximaal open gehouden om de vismigratie niet te belemmeren, zeker in de belangrijkste periode voor vismigratie van oktober tot mei. Enkel in periodes van waterschaarste en wanneer het niet meer mogelijk is om de beoogde peilen te realiseren kan de visdoorgang dichtgezet worden. Hierbij worden volgende afspraken gerespecteerd:

- In de periode oktober – mei staat de visdoorgang steeds open;
- In juni – september wordt de visdoorgang dicht gezet indien dit nodig is om het minimale peil van de bandbreedte te realiseren.

Tabel 10: Peilinstellingen peilzone 1

Periode	Instelling dubbele stuw		Ondergrens onttrekking WPC Blankaart
	Standaardinstelling	Instellingsbereik regelpeil stuw ⁴	
15/10 - 28/02 (winter)	3,00 mTAW	2,90 - 3,05 mTAW	5 cm lager dan de actuele peilinstelling
1/03 - 30/06 (voorjaar)	2,85 mTAW	2,70 - 2,90 mTAW	5 cm lager dan de actuele peilinstelling
01/07 - 14/09 (zomer)	2,70 mTAW	2,60 - 2,70 mTAW	5 cm lager dan de actuele peilinstelling
15/09 - 14/10 (najaar)	2,85 mTAW	2,70 - 2,90 mTAW	5 cm lager dan de actuele peilinstelling

⁴ Bij maximale afvoer naar pomp Stenensluisvaart dient de klep ook volledig plat te liggen. Afwijking dient jaarrond mogelijk te zijn om dynamisch peilbeheer mogelijk te maken.

2.2.2 Peilzone 2 Vrouwen- en Merkembroek (Instelling Pompgemaal Blankaart)

De peilzone ligt stroomafwaarts van de dubbele stuw Stenensluisvaart en de schuif op de Engelandelft. Deze peilzone wordt geregeld met het pompgemaal dat water naar de IJzer verpompt. Het aanpassen van het peil gebeurt dus aan de hand van een aan- en afslagpeil van het pompgemaal. Ook het vastleggen van de pompcapaciteit is belangrijk.

De aanslag- en afslagpeilen worden in eerste instantie bepaald door de bandbreedte voor deze peilzone (Tabel 6). De precieze peilregeling wordt mede afgestemd op de weersomstandigheden.

De maximale pompcapaciteit (4 m³/s) wordt ingezet:

- in de periode van 1 april tot en met 30 september;
- in de periode van 1 oktober tot en met 31 maart wanneer het peil van 3,1 m TAW (peilmeter Blankaartvijver) overschreden wordt.

In andere omstandigheden wordt de pompcapaciteit van 2 m³/s ingezet.

De pompen worden uitgeschakeld vanaf het moment dat overstromingen vanuit de IJzer plaats vinden. Dit is vanaf een peil van ongeveer 4 mTAW.

Er is de mogelijkheid om water in te nemen vanuit de IJzer om te lage peilen te voorkomen. Dit kan onder strikte voorwaarden:

- de kwaliteit moet voldoende⁵ goed zijn. Bijzondere aandacht vergt de geleidbaarheid (voorkomen verzilting van Stenensluisvaart);
- noodzakelijk om de beoogde peilen te handhaven;
- de inname moet steeds beperkt worden zodat peilverhogingen van meer dan 5 cm vermeden worden.

De inlaat wordt dus vooral ingezet om het verlies aan water door onder meer evapotranspiratie te compenseren en hierdoor peildalingen te voorkomen. Bij inname is er steeds overleg tussen de waterbeheerders, de Watergroep en het Agentschap voor Natuur en Bos.

Tijdens het voorjaar zijn peilschommelingen te vermijden zodat schade aan broedsucces voorkomen wordt. Te snelle wijzigingen zorgen er namelijk voor dat de nesten bedreigd worden door overstromingen.

In periodes van zeer hevige neerslag en overstromingen kan door de waterbeheerders beslist worden om voor een aangepaste peilregeling van de kunstwerken te zorgen om overstromingsschade aan woningen en infrastructuur te beperken. De gouverneur kan in periodes dat rampenplan in werking is hiertoe specifieke bevelen geven.

De peilinstellingen van de beschikbare infrastructuur in deze zone worden gesynthetiseerd in Tabel 11.

⁵ Dit geldt voor alle situaties in het peilbesluit waarbij voorgesteld wordt om water in te nemen.

Tabel 11: Peilinstellingen peilzone 2

Periode	Instellingen pompgemaal	Waterinlaat IJzer of Kanaal Ieper-IJzer	
		Pompcapaciteit 2 of 4 m ³ /sec	
15/10-28/02 (winter)	aanslag 2,90 à 3,05 mTAW afslag 5 à 10 cm lager dan aanslag	max. debiet bij waterpeilen tussen 3,10 mTAW en 4,00 mTAW	
01/03 - 30/06 (voorjaar)	01/03 tem 30/06: aanslag 2,75 mTAW afslag 2,65 mTAW	max. debiet	In functie instandhouding peilen
01/07 - 14/09 (zomer)	aanslag 2,70 mTAW afslag 2,60 mTAW	max. debiet	In functie instandhouding peilen
15/09 - 14/10 (najaar)	aanslag 2,90 mTAW afslag 2,80 mTAW	max. debiet vanaf 3,10 mTAW	In functie van aanvulling peilzones 1 en 2 (herstel droge zomer)

2.2.3 Peilzone 3 Engelandelft (Instelling Pompgemaal Engelandelft)

Peilzone 3 Engelandelft is deels hydrologisch geïsoleerd door middel van een schuif. Het peil en terugslagklep wordt op twee manieren geregeld door enerzijds het pompgemaal Stenensluisvaart (in hoofdzaak zomerperiode) en anderzijds door het gemaal Engelandelft dat water pompt richting het kanaal. Het peil wordt enkel naar zomer- en wintercondities ingesteld.

De aanslag- en afslagpeilen worden in eerste instantie bepaald door de bandbreedte voor deze peilzone. De precieze peilregeling wordt mede afgestemd op de weersomstandigheden.

Een goede afstemming tussen de schuif en de pomp op de Engelandelft is belangrijk. Hierbij worden de volgende afspraken gemaakt:

- De pomp wordt gestuurd op basis van de peilmeting opwaarts de pomp.
- Zomer (periode 1 april tot en met 30 september):
 - o de hydrologische isolatie-schuif op de Engelandelft 1° categorie staat in principe open tenzij i.f.v. droogtevoorkoming in peilzone 3. Een minimum waterpeil van 2,7 mTAW in peilzone 3 wordt steeds beoogd. Als peilzone 2 onder dit niveau daalt, dan wordt de schuif gesloten om water te bufferen in peilzone 3.
 - o aanslag- en afslagpeil pompgemaal Engelandelft binnen bandbreedte peilregeling; (2,70 -2,90 mTAW)
 - o maximale pompcapaciteit kan ingezet worden. Pompen worden afgezet vanaf overstroming IJzer (4 mTAW).
- Winter (periode 1 oktober tot en met 31 maart):
 - o de hydrologische isolatie-schuif op de Engelandelft 1° categorie staat in principe open, terugslagklep zal echter meestal dicht zijn door hoger peil in peilzone 2;
 - o aanslag- en afslagpeil pompgemaal Engelandelft binnen bandbreedte peilregeling;
 - o Pompcapaciteit is maximaal 0,2m³/s indien peil <3,3m TAW;
 - o Geen pompwerking indien peil > 3,3 m TAW tenzij na akkoord partners (4 mTAW).

Aan het pompgemaal Engelandelft is er een mogelijkheid om water in te nemen, alsook t.h.v. de Martjevaart. Dit is een maatregel die enkel in de zomer zal worden toegepast om droogteschade in het gebied te voorkomen. Inname kan enkel indien de kwaliteit voldoende goed is. Bijzondere aandacht vergt de geleidbaarheid (voorkomen verzilting van Engelandelft).

De voorgestelde peilinstellingen worden samengevat in Tabel 12

Tabel 12: Peilinstellingen peilzone 3

Periode	Instelling pompgemaal Engelandelft ⁶		Waterinlaat Kanaal Ieper-IJzer
	Standaard 0,2 m ³ /sec	Dynamisch peilbeheer 0,2 of 0,4m ³ /sec	
15/10-14/04 (winter)	aanslag 2,90 mTAW afslag 2,80 mTAW.	pompcapaciteit max. 0,2 m ³ /sec	/
15/04 - 14/10 (zomer)	aanslag 2,90 mTAW afslag 2,70 mTAW ⁷	Aanslagpeil varieert tussen 2,80 mTAW en 2,90 mTAW in functie van terreinomstandigheden, max. debiet kan ingezet worden in functie van noodzaak.	Binnen bandbreedte streefpeilen

⁶ Belangrijk te vermelden is dat de pomp geen werking heeft vanaf een peil van 3,30 mTAW.

⁷ Het afslagpeil kan mogelijk nog aangepast worden om in kleinere stappen van zomer- naar winterpeil en omgekeerd over te gaan. Waterpeil wordt mede bepaald door peilzone 2 bij open schuif. Er wordt steeds een waterpeil beoogd tussen 2,70 mTAW en 2,90 mTAW.

2.2.4 Peilzone 4 Binnendijks winterdijk (Instelling noodpompen op winterdijk)

Het binnendijks gebied moet er in eerste instantie voor zorgen dat er geen overstromingen in landbouwgebied met meerdere woningen en bedrijfszetels plaatsvindt.

Het maximaal debiet van de vier pompen kan ingezet worden in functie van de noodzaak. Aanslag- en afslagpeil pompgemalen binnen bandbreedte peilregeling. Het aan- en afslagpeil kan bijgestuurd worden in functie van weersverwachtingen.

Tabel 13: Peilinstellingen peilzone 4

Periode	Instelling noodpompen	
	Aanslagpeil - afslagpeil	Dynamisch peilbeheer (in functie van weer- en terreinomstandigheden)
1/01-31/12		Maximale pompcapaciteit kan ingezet worden

2.2.5 Peilzone 5 Walevaart (Instelling van balkenstuw)

De Walevaart kan aan de hand van een balkenstuw hydrologisch geïsoleerd worden van de werking van de Houtensluisvaart. De mogelijkheden tot regelen van het peil met de balkenstuw zijn eerder beperkt. Het peil wordt dan ook voorlopig jaarrond op een vast peil gezet. De meerwaarde van een meer dynamische regeling is afwezig. Vanuit deze invalshoek is het wenselijk om de stuw te vervangen door een vaste constructie of drempel. Mogelijk innemen van water is een optie wanneer het minimumpeil van de peilregeling niet gegarandeerd kan worden.

Tabel 14: Peilinstellingen peilzone 5

Periode	Instelling (balken)stuw (Houtensluisvaart)
	Standaard
1/01-31/12	3,5 mTAW (isolatie met peilzone 2)

2.2.6 Afwijkingen

Alle in deze overeenkomst betrokken partijen kunnen verzoeken om, vanwege bijzondere omstandigheden of omwille van het beheer van de percelen, tijdelijk af te wijken van de in hoofdstuk 2.1 beschreven peilregelingen en in hoofdstuk 2.2 peilinstellingen van de constructies. Deze afwijkingsvragen worden in gezamenlijk overleg beoordeeld door de Vlaamse Milieumaatschappij en de Zuidijzerpolder.

De Vlaamse Milieumaatschappij en de Zuidijzerpolder kunnen hierbij advies vragen aan de verschillende actoren in het gebied.

De Vlaamse Milieumaatschappij en de Zuidijzerpolder rapporteren over de afwijkingen op de stuurgroep Blankaart.

e) Meetpunten in het gebied

Om de peilen en de effecten van een peilregeling te kunnen evalueren zijn metingen nodig. Al sinds 2002 worden heel systematisch metingen uitgevoerd in het gebied, wat ervoor zorgt dat er een lange meetreeks aanwezig is. Zo kan ook het effect van het raamakkoord worden vergeleken met de situatie vóór de invoering van het peilprotocol. De verschillende meetpunten in het gebied bevinden zich op volgende locaties:

- Blankaartvijver
- Op- en afwaarts stuw Stenensluisvaart
- Op- en afwaarts pompgemaal Blankaart
- Op- en afwaarts pompgemaal Engelandelft
- Op- en afwaarts t.h.v. Zanddam op het Koevaardeken
- Afwaarts hydrologische isolatie-schuif Engelandelft

3 Aanpassingen ten opzichte van vorig peilbesluit

Er is geen voorgaand peilbesluit opgemaakt voor peilgebied de Blankaart. Wel is er een ondertekende overeenkomst tussen alle partners in het gebied.

Dit peilbesluit zorgt hoofdzakelijk voor een continuïteit van het bestaande peilbeheer. Een aantal optimalisaties worden voorzien:

- Er wordt meer flexibiliteit voorzien in de concrete peilregelingen. De bedoeling is om sterke rekening te houden met zowel droogteperiodes als periodes van veel (voorspelde) neerslag;
- Om droogte in het voorjaar en de zomer te voorkomen wordt in de zone Blankaart geopteerd om het peil in het voorjaar geleidelijk te laten dalen i.p.v. de vroegere plotse daling op het einde van de winterperiode;
- Voor de Peilzone Woumen- en Merkembroek wordt een gelijkaardig mechanisme voorgesteld met de kanttekening dat de voorgestelde peilen voor de periode “Voorjaar” (01/03 – 30/06) pas na een herevaluatie van de stuurgroep wordt geïmplementeerd wanneer er voldoende gronden in deze peilzone verworven zijn.
- De peilregeling in de zone Engelendelft werd in beperkte mate bijgesteld;
- De winterpeilen worden in beperkte mate verhoogd. Een bandbreedte wordt voorzien waarbij ingespeeld kan worden op drogere en nattere winterperiodes. Deze extra flexibiliteit is belangrijk voor de waterveiligheidsdoelstellingen. Tegelijkertijd wordt er ook tegemoet gekomen aan de behoeften voor vernatting vanuit natuur.

5 Knelpunten en Actieplan

5.1 Overzicht van knelpunten

Hierna volgt een lijst met knelpunten die met de bestaande inrichting van het gebied, met de bestaande regelbare of vaste constructies en de huidige inrichting en het beheer van de waterlopen en grachten niet of niet volledig opgelost kunnen worden.

Tabel 15: lijst van knelpunten voor de inwerkingtreding van het peilbesluit

Knelpunt	Beschrijving
Grondenverwerving	Verdere grondverwerving is nodig om ook in peilzone 2 over te kunnen gaan naar een optimale peilregeling voor de natuurdoelstellingen.
Hydraulische isolatie ringkanaal	Een hydraulische isolatie van het ringkanaal waarlangs water wordt ingenomen is noodzakelijk om de peilen onafhankelijk van elkaar te kunnen regelen.
Walevaart	De huidige balkenstuw is sterk verouderd en niet bedienbaar
Hydraulische isolatie peilzone 1 en 2	Er is geen volledige hydraulische isolatie mogelijk tussen peilzone 1 en 2, zeker niet bij waterpeilen hoger dan 2,90 mTAW.

5.2 Actieplan

In het actieplan worden de maatregelen opgesomd die de knelpunten in de bovenstaande tabel moeten oplossen.

Tabel 16: lijst van voorgestelde actiepunten en de aangeduide trekkende partner om de knelpunten zoals hierboven beschreven op te lossen

Knelpunt	Maatregelen	Trekker	Termijn	Kost
Hydraulische isolatie ringkanaal	Watergroep staat in voor volledige hydraulische isolatie van het ringkanaal zodat er geen impact is van peilbeheer ringkanaal op het omgevende gebied.	De Watergroep	Voor eind 2026	
	De nodige stappen worden ondernomen om het ringkanaal niet langer als publieke gracht te klasseren beheerd door de polder.	De Watergroep, Zuidijzerpolder	Voor eind 2026	
Walevaart	Vervanging balkenstuw tussen Walevaart door een vaste constructie/drempel en Houtensluisvaart		Middellange termijn	
Aankoopbeleid	Het aankoopbeleid (incl. inzet ruilgrond) wordt verder gezet in peilzone 1 en 2.			
Vergoedingen	De impact van de voorziene peilverhoging op de landbouwpercelen in peilzone 1 en 2 worden vergoed via fase 3 van het natuurinrichtingsproject.		voorjaar 2026	
Betere hydraulische isolatie peilzone 1 en 2	Indien nodig wegwerken van verbindingen tussen peilzone 1 en 2. Opmetingen op terrein zijn nodig om te verifiëren.	Zuidijzerpolder en VMM	2026-2027	

6 Timing peilregelingen

De opmaak van dit peilbesluit kadert in de volgende fase van het natuurinrichtingsproject voor de Blankaart. Voor fase 1 en 2 van het natuurinrichtingsproject werd een overeenkomst peilbeheer opgemaakt. Voor fase 3 wordt logischerwijze gebruik gemaakt van het instrument peilbeheer. Er was voorzien om in het kader van fase 3 de definitieve peilinstellingen te realiseren. Gezien in peilzone 2 Woumen- en Merkembroek nog onvoldoende gronden verworven werden, worden de geoptimaliseerde peilen in de periode “voorjaar” (01/03-30/06) nog niet ingesteld. Het peilbeheer in deze zone blijft voorlopig ongewijzigd voor deze periode van het jaar. Na verwerving van voldoende gronden in deze peilzone zal bijgevolg een herevaluatie plaatsvinden en kan de stuurgroep beslissen de opgelijste peilen in §2.2.2 (tabel 11) voor alle perioden in te stellen.

De compenserende maatregelen vergoedingen voor vernatting,... worden geregeld via het natuurinrichtingsproject. Op basis van de peilafspraken in dit peilbesluit wordt fase 3 van het natuurinrichtingsproject voorbereid zodat voorzien kan worden in de vergoedingen.

7 Evaluatie

De stuurgroep Blankaart zal het peilbesluit 2-jaarlijks evalueren. Indien nodig wordt op basis van deze evaluatie binnen de contouren van het peilbesluit voor een bijsturing van het peilbeheer gezorgd. Minstens 6-jaarlijks wordt een grondige evaluatie uitgevoerd conform artikel 26/2 §2 van het besluit van de Vlaamse regering over het peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten. Indien een grondigere bijsturing nodig is zal conform artikel 26/4 §4. op basis van de evaluatie een aangepast peilbesluit opgemaakt worden.

- 8 Kwaliteitsbeoordeling
 - a) **Plan-M.E.R.-screening**
 - b) **Passende beoordeling**

© Antea Group 2026

Zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Antea Group mag geen enkel onderdeel of uittreksel uit deze tekst worden weergegeven of in een elektronische databank worden gevoegd, noch gefotokopieerd of op een andere manier vermenigvuldigd.

